

CRISUL NEGRU

REVISTĂ DE CULTURĂ

CUPRINSUL:

Aur, smirnă și tămâie... . . .	I. A CHIRIȚĂ
La ciulina de fântână (colindă)	PAUL POP
Literatura poporană (colinzile)	D. COLȚA
Două colinzi	D. COLȚA
Unirea cea mare și sfântă .	F. LĂZUREANU
Educatorul, așa cum îl concepea Rousseau	F. STĂNICĂ
Ideile dominante în noua programă analitică	L. ONCHIȘ
Experiența în pedagogie .	I. BRADU
Omul natural și societatea actuală	ȘTEFAN BĂLĂ
O poruncă administrativă despre poezie	D. TĂTĂROIU
Dorm morții 'n pâcla toamnei (versuri)	D. TĂTĂROIU
Sonete (pentru Tilda) . . .	N FLUERAȘ
Egoism (versuri)	V. DRANICEANU

RECENZII:

Ionel Todorăanu: „Arca lui Noe:” I. A. CHIRIȚĂ

Partea oficială

Aur, smirnă și tămâe...

Gânduri pentru „Nașterea Domnului“

Pentru a 1936-a oară, omenirea se află în preajma ieslei în care surâde copilul dumnezeesc, cu goliciunea încălzită de caldul răsuflet al blânderor animale din staulul binecuvântat.

Solii misterului — căci ce este decât un mister nașterea care înseamnă sărbătoarea activității? — ai misterului de două ori milenar, au vestit cu aripele lor de liniște înghețată și predestinate efemerului, lumea, învelind-o în hlamida albă de ger herminat, pregătind-o par'că pentru primirea copilului binevestit și zămislit de harul divin.

Prin sita cerească, brodată cu luceferi și stele, se cern fulgii — adieri ușoare în valuri de tămâe, ce poartă spre o lume metafizică, amintirea credincioșilor detașată de revirimentul unei mai mult sau mai puțin apropiate judecăți sfinte.

Și este — în timpurile în care trăim — o stare aproape constantă această, am putea să numim: „*stare de credință*“.

Omul de astăzi crede. Își măsoară neputința lui și se vrea condus. Ce este dictatura acceptată de Italia, sau ce este frenezia germană pentru hitlerism, sau dragostea bolnavă a Americanilor pentru Roosevelt, ce sunt toate acestea decât fenomene ale aceleiași nevoi prezente; „*întoarcerea la credință*“.

Nevoia de a ieși din haos adună sufletele din izolarea lor și le îndreaptă către acest izvor de viață proaspătă: „*credința*“. Nimic nu a legat pe oameni mai mult decât o credință comună și nimic nu i-a făcut mai bine să răsbată drumurile vieții, decât forța unirii lor sufletești. Istoria începuturilor creștinismului este cea mai eloquentă și supremă dovadă,

Era atunci sentimentul patriotic distrus, spun cronicarii vremurilor. Nu mai existau moravuri și obiceiuri determinate, omul căutând mereu o compensație pentru pierderea fiecărui ideal și credea că o găsește în amestecul de obiceiuri și concepții străine. În acest timp a apărut Isus. Când mărețul imperiu al lui David, ce se întindea dela Liban până la Marea Roșie, căzuse în ruină, toți profeții știau că se va ivi din spița regelui David, Noul și puternicul rege al lui Israel.

„Din cedrul sfânt, Dumnezeu va sădi o ramură pe Sion“. Ce aducea El, Mântuitorul? Pacea, sau Războiul?

„Un izvor va țâșni din casa Eternului“, cântau profeții. Acest izvor: quintesență de bunătate și iubire, de blândețe și îngăduință, de abnegație și perseverență, acest învățător care planează de veacuri peste toți învățătorii, cu puterea cuvântului Său, prin vorbele: „Pace vouă“ reuși să schimbe fața omenirii.

Venise și pacea și războiul. Pe măsură ce pacea se lăsa ca o boare binefăcătoare, pe întinsul pământului, a trebuit să se iviască și aceia care să arunce mărul discordiei.

Pacea era însă menită să învingă, chiar cu prețul sanctificării cu sângele omenesc al Aceluia ce-o propovăduise. Și a învins, căci iată cum vede Zaharia pe Prințul păcii:

„Tresaltă de bucurie fiică a Ierusalimului! Iată regele tău, vine la tine, biruitor și drept, blajin și umil, călare pe un âșin, pe un măgăruș. Pe urmă, El nimicește carele de războiu ale lui Efraim, caii și carele de războiu ale Ierusalimului și vestește popoarelor pacea; și domnia lui Dumnezeu dela o mare la altă mare și dela fluvii până la capătul lumii“.

Două milenii... Sunt aproape să se împlinască de când cel ce venise să mântuiască lumea, propovăduia: „pacea“ și „credința“.

E mult de-atunci și totuși e puțin, fiindcă în fiecare an: se naște, moare — cu toate că e vecinic de-a dreapta Tatălui — și înviază în noi Fiul Nazaretlui.

Cu toate acestea sufletul nostru e împietrit de vremurile tulburi în care trăim și în care luminile spiritului nu mai sunt în stare să arate lumii drumul vieții.

Ar fi cu mult mai bine dacă în omenire nu ar apărea epoci din acestea în care toate potecile par închise.

Trebuie ca acum, când chiar firea se închide în giulgiul ei de tăcere ca un sicriu pecetluit într'un mausoleu benedictin, să ne închidem în noi și să trăim cu intensitate, transfigurându-ne existența, acea forță ce-a animat dealungul veacurilor omenirea și care i-a adunat în suflet nădejdile risipite pe toate drumurile: „Credința“.

Regenerând credința, vom ajunge să nădăjduim către „pace“ care rămâne peste veacuri: izvor adânc de viață.

Bogat și sărac — aprindeți câte-o lumină de ziua mare a Nașterii lui Hristos, ca să vă lumineze căminul întunecat al sufletului, spre a primi în el cu smerenie pe cel ce a fost regele smereniei.

Aur, smirnă și tămâe...

I. A. CHIRIȚĂ

LA CIULINA DE FÂNTÂNĂ

(COLINDĂ AUZITĂ ÎN CIUMEGHIU—BIHOR)

Moderat
mf

La ciu-li-na de fân-tă-nă Flori d'al *

- be de măr, la ciu-li-na de fân-tă-nă Flori d'al.

- be de măr

La ciulina¹⁾ de fântână
Este-un rar de păcurar
Păcuraru fluera
Toate oile 'nturna
Numai oaia cea mai mică
Sta în loc și suspina
— Ce suspini tu oaia mea
— Da io cum n'oi suspina
C'am avut doi puișorii
Și i-a 'nvățat sburători.
Puișorii au sburat

Pe chemniță la 'mpărat
Și i-au prins și i-au legat
Și 'n chemniță i-a băgat.

Puișorii s'au rugat
Să-i lese până 'n ocol
Să vadă pe tata lor

Puișorii s'au rugat
Să-i lese până 'n uliță
Să vadă p'a lor măicuță.

¹⁾ Stână.

După fiecare vers urmează Flori d'alba de măr.

Literatura poporană

— I. Colinzile. —

Limba este mijlocul de comunicare a simțirii și inteligenții. Ea este un organism viu și va avea o origine și un trecut deci o istorie. Dupăce s'a născut, ea tinde dela sine să crească și să se diferențieze. Se poate asemăna unui copac mare, care emană ramuri și crengi

Vorbită pe un teritoriu întins, lima produce nuanțe dialectale, care se ramifică cu vremea în dialecte, iar acestea pot ajunge după dezvoltare îndelungată și în condițiuni deosebite, limbi de sine stătătoare. În timpul acestor schimbări începe și o istorie a aceleși limbi. Literatura are o existență tot atât de veche ca și limba. Cu cât omul se află pe o treaptă de cultură mai joasă, cu atât producțiile sale literare sunt mai primitive.

Producțiile literare ale omului fără știință de carte, alcătuiesc literatura poporană și au o existență cu mult mai veche decât literatura cultă. Literatura cultă, a apărut abia când învățătura înaltă s'a brăspândit într'un cerc mai mic sau mai mare de indivizi.

Literatura poporană își are și ea istoria sa, dar care nu oprește diferențierea limbii.

Până în veacul al XIX-lea literatura poporană nu numai că nu a fost prețuită, dar nici luată în seamă. La unele popoare cu un trecut cultural mai vechiu, ea a dispărut aproape fără urmă, fiind înlocuită cu producțiile literare de natură cultă.

Numai popoarele, cari s'au bucurat târziu de binefacerile culturii au putut să-și păstreze această comoară neprețuită.

Poporul român, fiind izolat de popoarele cari s'au bucurat de binefacerile culturii prin soarta care i-a fost hărăzită și-a păstrat neatinsă această comoară.

Intregă literatura poporană este produsul celor înzestrați cu darul poeziei. Ea însă circulând din gură 'n gură apare sub mai multe forme (variație) asemănătoare.

Literatura poporană este orală, anonimă și colectivă.

Creațiunile poporane n'au însă adâncimea și subtilitatea de simțire a poeziei culte; sunt însă mai spontane și mai sincere decât acestea.

Poporul nostru își cântă cântecurile din vremurile cele mai vechi. În ele își exprimă suferința și plăcerea, în cântec își zugrăvește

gândul, năravul și faptele sale; cîntecul este o răsfrîngere a sufletului său.

Literatura noastră e bogată și variată atît în simțămintele pe care le exprimă cît și în formele în care se înfățișază. Aproape toate genurile literaturii culte, își au forme corespunzătoare în literatura poporană.

Legende, baladele, basmele, corespund genului epic; proverbele, ghicitorile și anecdotele, corespund genului didactic, iar doinele, care exprimă o serie întregă de simțăminte: de dor, întristare, melancolie, admirație etc. sunt corespunzătoare celui liric.

În cîntecele de stea, plugușorul, vicleimul, acțiunea e dramatizată.

Multe din producțiile acestea din urmă, colinzile și basmele, au un trecut străvechi; o dovedesc elementele de viață și credință pe care le conțin aceste plămuiuri ale imaginației poporului.

Găsim elemente din mitologia greacă, care au fost adoptate mediului creștin.

Credința și superstițiile poporului dela sat ne sunt cîntate în unele colinzi. Ne descrie iadul cu chinurile sale, raiul, etc. Ni-l prezintă pe Sf. Ilie ca purtător al tunetelor și fulgerelor, de ex.:

În colinda: „La tulpina pomului“, colindă cari azi nu o cîntă decît bătrânii, vedem întreg soborul ceresc ținând sfat.

La un moment dat, prinseră de veste:

„Că Iuda 'n rai a intrat
 Și rău raiul l-o prădat
 — „Spuneți-mi drept ce-o luat“
 — „Ia cheile raiului
 Șuștaru botezului
 Și talgeru cu miru
 Și luna cu lumina
 Și soarele cu razele“.
 — — — — —
 Dumnezeu îi întrebă:
 „Dintre noi și dintre voi,
 Care s'ar putea afla
 Și să bată cu Iuda“

Sânt Ilie sus sări
 „Gata s Doamne și m'oi bate
 Numa-mi dă ce-oi cere eu
 Dă-mi tunu și fulgeru“
 — — — — —
 „Tună rar, fulgeră des“
 Când tună dîntâiaș dată
 Iuda 'ntreg mi să sfărmă
 Când tună a doua oră
 Să fâpă și le-apucă
 Toate 'n raiu le băgă
 Mândru rai se lumină
 Grozav iad se 'ntunecă.

În alte colinzi, găsim o mulțime de expresii cu adevărat frumoase; găsim întrebuițate unele cuvinte cari în dialectul bihorean nu sunt întrebuițate ci sunt înlocuite cu cuvinte de influență.

In „Vânători de-a lui Crăciun“ Sf. Fecioară ascultă slujba :

„Cu „cosițe despletite
Peste Fiu Sfânt slobozite“.

Iată dar că înainte vreme, era întrebuințat cuvântul „Cosițe“, înlocuit azi cu altul cu mult mai dur și mai puțin românesc.

Expresii de felul acesta găsim multe în colinzile noastre bihorene.

In colinda „Mirelul“ auzim :

Cel mirelu-i tinerel
Hoi alerui Domnu-i bun
Oi-iș are munte n'are
Hoi alerui Domnu-i bun.

Se repetă în această colindă după fiecare vers „Hoi alerui Domnu-i bun“ fără să se știe azi semnificația acestor vorbe. Incontestabil că această colindă e una din cele mai vechi; ea ne-a fost păstrată chiar din timpurile de când se plămădea poporul nostru,

Secole de-a rândul au rămas neschimbate aceste vorbe. „Alerui Domnu-i bun“ în această colindă, nu e altceva decât „Aleruia“ latin, corespunzând astăzi cu aliluia.

Vedem în aceasta, unul din cuvintele latine, cari au fost folosite de românii primelor secole și scos ulterior din uz.

Toate aceste expresii curat românești, întrebuințate azi doar în colinzi, dovedesc că și pe aceste meleaguri se vorbea o limbă cu mult mai curat românească și numai pe urmă a fost alterată de străinisme.

Azi se colindă tot mai rar. Multe au rămas înjumătățite doar în mintea câtorva moșnegi. Tinereful nu le învață și vor dispărea în scurt timp aceste producții ale poporului și cu ele odată și frumoasele obiceiuri de sărbători.

O adevărată primejdie astăzi pentru sate și pentru cântecul românesc în deobște, este năpădirea lor de cântecul ușor venit din străinătate și răspândit în toate părțile de lăutari și orchestre. Toate aceste imprumuturi sunt streine de sufletul neamului nostru.

Ceeace a cântat el, e veșnic și răsfrânge sufletul unui neam întreg, pe când ce vine din afară, n'are rădăcini.

Se ofilesc ca florile de câmp în răstimpul unei veri.

D. COLȚA

COLINDĂ

Mândră steauă răsare
 Nime 'n lume n'o vidē
 Numa doi trei filozofi
 Suindu-să înălțându-se
 Jos în slavă lăsându-să
 Corinde-mi Doamne*)
 Luară-să dusără-să
 După steagul stelei-i
 Cându-și fuse la un loc
 La un loc părădă mijloc
 Părădă curtea lui Irod
 Steaua sta și da sălta
 Filozofii 'n curți intra
 Și-și deteră d'a cerca
 Dă 'nt'o sobă în alta
 Și Irod îi întreba
 — „Ce cercați voi filozofi“
 — Noi cercăm c'am auzit
 Că s'a născut Fiul Sfânt
 S'o ist cer p'aist pământ“
 — Dați după el și-l aflați
 Și viniți și mi spuneți mie
 Ca și mă 'n chin și io lui“
 Luară-să dusără-să
 După steagul stelei-i
 Cându-și fuse la un loc
 La un loc pă dânt'on loc
 Părădă curtea lui Crăciun
 Lui Crăciun celui bătrân
 Steau sta și d'asălta

Filozofii 'n curți intra
 Și-și deteră d'a cerca
 Dânt'o sobă în alta
 Și pe fiu sfânt il afla
 Micuțel, înfășețel
 Fașe d'albă dă mătasă
 Scutecaș dă bumbăcaș
 Legănaș dă păltinaș
 Ploaie caldă, dă mi-l scaldă
 Neaua ninge și mi-l unge
 Suflă vântu după vale
 Și ni-l scâlcie mai tare
 Suflă vântu după deal
 Dă mi-l scâlcie mai rar
 Suflă vântu după șes
 Și mi-l scâlcie mai des
 Și-l luară și-l dusără
 Ia la târg la Târlova
 Inghi-i târg in tăte zile
 mai ales Duminecile
 Târg mândru ce-și târguiră
 Două trei măgi dă tămâie
 Și două trei dă făclie
 Și 'nco smirună dă ce scumpă
 Le dete la Fiu în brâncă
 Iar maica dânt grai grăie
 Cinstească vă Dumnezeu
 Iaca pă voi filozofi
 Cum cinstiți voi fiul meu

Auzită dela Costea Mitru de 74 ani
 din Cărăsău

D. COLȚA

*) După fiecare vers se repetă „Corinde-mi Doamne“.

COLINDĂ

Ieșit-o, Doame ieșit
 Vânători d'a lui Crăciun
 Corinde-mi Doamne.*)
 Tăt vânară cât vânară
 Câtă fu zua dă vara
 Dă vara până sara.
 Când fu colea mai sub sară
 Mândru cerbuț ce-și vânară
 La picioare-i d'argnițal
 Și la coarne-i d'aurel
 Și pă părui surucel
 Coardă arcu și l sâgete
 — „Petre, Petre arcaș mare
 Nu păzi moartea me tare
 Că nu-s fiară de vânat
 Ce maica m'o Blăstămat

Să fiu fiară sfântă 'n codru
 Nouă ani și nouă luni
 Și p'atâtea săptămâni
 Când acele 'mplini-oi
 Jos la Țară vini-oi
 Chei în brânci io prindi-oi
 Biserici deschide-oi
 Clopot micuț tragi-oi
 Sara-oi trage vecernie
 Miază noapte istroghie
 Zori dă zua lăturghie
 Slujbă mândră slugi-oi
 Slujbă mândră, cine-ascultă
 Da o-asculta maica sfântă
 Cu cosiță dăsplettită
 Păstă Fiu sfânt slobozâtă.

Culeasă dela Costea Mitru în vârstă de 74 ani
 din Cărăsău

BCU Cluj / Central University Library Cluj

D. COLȚA

*) După fiecare vers se repetă „Corinde-mi Doamne“.

Unirea cea mare și sfântă

Ziua de 1 Decembrie ....

Ziua unirii dezrobirii, ziua învierii neamului românesc.

Zi mare. Cea mai mare și mai dorită zi a istoriei noastre.

În această zi, lanțurile cari ne țineau în robie, s'au sfărmat, noaptea s'a prăbușit și lumină de sărbătoare s'a revârsat peste pământul dintre Nistru și Tisa.

În ziua de 1 Dec. 1918, mulțimea nenumărată a Valahilor — adunați pe pământul sfințit de sângele ce a țâșnit din trupurile chinuite și frânte pe roată a mucenicilor Horea și Cloșca în cetatea dela Alba-Iulia — a isbucnit într'un singur glas, ce s'a ridicat spre cer, în vuet vijelios și puternic, cerând odată și pentru totdeauna: *Unirea pe veci a Ardealului cu țara mamă*. Din această zi suntem un Popor și un Rege.

Pentru izbânda ei s'au stins sute de generații, întrezărind în clipa din urmă, sărbătoarea unirii tuturor românilor.

Ziua de 1 Decembrie este ziua tuturor așteptărilor și a tuturor biruințelor românești.

De aceea sărbătorirea acestei zile este și va fi veșnic o datorie de onoare, pe care nu trebuie s'o uite nimeni, nici într'o împrejurare și pentru nici un motiv.

Sărbătorirea ei se impune cu atât mai mult astăzi, când d. Mussolini, ca un al doilea Cain, vrea să ucidă pe fratele său Abel.

*

Viața noastră de glorie și de lumină începe dela 1 Decembrie 1918. De atunci există România-Mare.

Până la această dată, viața Românilor Ardeleni a fost supusă tuturor impilărilor și umilințelor. Nici un popor n'a trăit clipele de sbucium și sfâșiere pe care le-am trăit noi.

Prin lupte și prin jertfe însă, Dumnezeu ne-a dat să putem înfăptui aspirațiunile noastre cele mai sfinte; ne-a ajutat să fim stăpâni noi în casa noastră și pe pământul care al nostru era din veacuri.

Noi suntem aci popor de baștină, pe când Ungurii sunt venetici, adunați de vânt, din stepele Asiei, pela anul 896.

«După anul 900, locuitorii pașnici ai Transilvaniei își duceau viața lor liniștită scăpați de atâtea năvăliri ce le sbuciumase zilele. Ungurii pătrunzând în ținutul Panoniei încercau sub conducătorul lor, Arpad, să pue stăpânire pe toate locurile mănoase dimprejur».

„Ducele Arpad, după ce ținu sfat cu ai săi, trimise în cetatea Bihorului, la Ducele Menomorut, și îi ceru ca în considerația strămoșului său Atila, să îi dea pământul care este între fluviul Zomuş (Someş) și hotarele Nyr ului și până la poarta Mezesyna și îi trimise daruri așa cum trimisese și lui Salanus, duce de Tytul. Doi bravi soldați fuseseră însărcinați cu această misiune.

„Trimișii lui Arpad traversară Theis (Tisa), prin portul Lucy, și ieșind pe aci ajunseră la Bihor și salutară pe ducele Menomorut, și îndeplinind misiunea cu care fuseseră însărcinați cerură pământul despre care a fost vorba mai sus. Ducele Menomorut îi primi cu bunătate și după ce le făcu diverse daruri le spuse: „Spuneți stăpânului vostru Arpad, duce de Ungaria, că poate să aștepte dela noi toate serviciile pe care le cere prietenilor săi și care îi sunt datorate în calitate de oaspete, fiindcă el este strein și trebuie să aibă nevoie de multe lucruri. Dar în ce privește pământul pe care ni-l cere, nu-l va avea atâtea cât vom trăi. Nu-i vom da nici o palmă de pământ, nici de prietenie, nici de frică. Cuvintele lui nu ne turbură sufletele, el coboară din regele Atila,

care își spunea biciul lui Dumnezeu, și care a răpit această țară strămoșilor mei, dar eu o țin prin favoarea împăraților din Constantinopol și nimeni nu ni-o poate lua". După ce a spus aceste cuvinte ducele de Bihor concedie pe trimișii lui Arpad. Usubun și Velec, trimișii ducelui Arpad se întoarseră înapoi la el și îi raportară cuvintele ducelui de Bihor. Atunci ducele Arpad și nobilii săi se mâniază și hotărără imediat să trimită o armată în țara Bihorului.

„Șefii cu armata lor trecură Theis (Tisa).

„A doua zi merseră dealungul lui Theis (Tisa) până la fluviul Zomeș (Someș) și poposiră acolo unde este astăzi Zobolsu. Popoarele care trăiau acolo le căzură la picioare“...

Relativ la felul cum s'a înfăptuit invazia Ungurilor, notarul regelui Bella spune în Cronica sa Anonimă că aceste pământuri erau locuite de „Slavi, de Bulgari, de Blachi și de „păstori romani“. Traducătorul Cronicei Anonime în 1793 preciza că acei „păstori romani“ sunt „adevărații strămoși ai valahilor și moldovenilor de astăzi“, iar despre Blachi același traducător precizează că „există încă și sub numele de vlahi și locuiesc în munții care sunt între Transilvania și Ungaria și încă în alte locuri“.

... Așa a început sbuciumul de un mileniu al românilor din Transilvania hărțuiți mereu de poftetele nesățioase ale Ungurilor. De Ungurii aceia pe care cronicarii timpurilor îi descriu ca pe niște hoarde de adevărați barbari: „Ungurii se hrănesc aproape cu chipul fiarelor sălbatice, cu carne crudă și cu sânge. Inima dușmanilor morți o taie în bucăți și o înghit în chip de doctorie. Ei nu știu ce este mila și cu atât mai puțin cunosc simțăminte motivate, prin frica de Dumnezeu sau datorită către rudenii“. (Descrierea abatelui Regino din Prüm). „Ungurii trăesc ca fiarele sălbatice, necultivând pământul, mâncând carne de cal, de lup și de alte animale de acest fel și bând lapte și sânge de cal“. (Descrierea lui Ricardo). „Ungurii sunt oameni urâți, cu ochii scufundați, mărunți la statură, barbari și sălbateci în moravuri și în limbă; un fel de monștri omenesci“. (Descrierea episcopului de Freising).

Cu astfel de monștri au avut de luptat o mie de ani în șir românii de dincoace de Carpați. Chinurile pe care le-au suferit în cursul veacurilor atâția români dârzi își au explicația numai în această obârșie a lor barbară. Cu toată cruzimea lor însă, cu toată perseverența de a șterge din istorie viața și simțirea românească de dincoace de Carpați, Ungurii n'au reușit decât să înalțe un popor, să-i adâncească sensul lui în lume, să-i alătore simpatia omenirii pentru durerile și năzuințele lui.

Procesul Memorandum-ului dela 1893 ce nu-i ducât un fragment al suferințelor românești de dincoace de Carpați a fost poate apogeul persecuțiilor ungurești. Dar a fost și un prilej înălțător de manifestare a tuturor elitelor spirituale Europene în favoarea drepturilor, batjocorite secole de-a rândul, ale românilor". (citate din revista *Vremea* din 29 Nov. 1936).

Gândul că toți cei ce sunt de un neam, au aceeași obârșie și vorbesc aceeași limbă, trebuie să trăiască uniți sub un singur cârmuitor, e un gând care, în trecut, a frământat sufletul multor oameni. Mai ales începând din veacul al nouăsprezecelea toate popoarele sunt stăpânite de gândul unirii naționale. Fiecare neam căuta să-și arate obârșia, să-și dovedească trecutul, pentru a trezi în sufletele tuturor, conștiința națională.

Acelaș lucru s'a petrecut și cu neamul nostru. Libertatea și unirea tuturor Românilor devenise un crez pe care l-au șoptit cu buzele înfrigurate generații întregi de români.

Și se cade să amintim aci de Simion Bărnuțiu care în adunarea Românilor de pe Câmpia Blajului din 3 Mai 1848, în următoarele cuvinte înflăcărâte, a arătat ce însemnătate are națiunea: „Fără de naționalitate, nu e libertate, înicidumină nicăeri ci pretutindeni numai lanțuri, întuneric și amorțire.

Ce este apa pentru pește, aerul pentru sburătoare și pentru toate viețuitoarele, ce este lumina pentru vedere, soarele pentru creșterea plantelor, vorba pentru cugetare, aceasta este naționalitatea pentru orice popor".

Gândul de libertate, visul unirii tuturor românilor într'un singur stat a trăit veșnic în matca mare a simțirei românești. A trăit așa după cum a trăit limba, obiceiurile și credințele acestui neam atât de greu încercat. Dacă am privi lucrurile ceva mai adânc, am vedea că Ardealul trebuia să se unească în același mănunchiu cu frații lui, contra tuturor cobitorilor noștri.

Ardealul era unit cu restul țării românești încă de când există Ardeal și Românie, căci ceea ce face unitatea unui neam nu este teritoriul, cât mai întâi limba, portul, obiceiurile, datina din străbuni. Și dacă este așa, în Ardeal oare nu s'a vorbit totdeauna românește cu toate asupririle? N'avem toți aceeași datină străbună? Și nu suntem mișcați de aceleași simțiri? Acestea toate la un loc fac suma condițiilor de unitate a unui popor. Noi le-am avut toate și le avem neștirbite, iar acestea le știu prea bine atât binevoitorii cât și răuvoitorii noștri. Iată dar că Ardealul ne aparținea nouă chiar înainte de a exista o Ungarie în Europa,

Pot să croncăne deci și să se frământă cât vor vroi corbii păcii că nu ne pasă. Vom fi un popor deasupra vrăjmășiilor și vom ști să ne apărăm cu arma drepturile noastre. Le-am câștigat cu viață și cu sânge și nu le vom pierde decât murind până la unul. Hotarele actuale ale țării românești nu sunt rezultatul unor combinații diplomatice și nici nu s'au făcut sub presiunea unor momente neașteptate, ci sunt o realitate prin care românii ardeleni au fost puși în drepturile lor istorice.

Tratatele de pace nu ne-au dat nimic în plus, ci doar ne-au consfințit un drept pe care îl aveam.

*

Țările care au ieșit învinse din marele războiu sunt mereu nemulțumite, mereu supărate și caută să se pue deacurmezișul tuturor intențiilor bune. Mai ales Ungurilor, grofilor și nemeșilor, le vine foarte greu să se obișnuiască cu gândul pierderii latifundiilor, pe care le stăpâniseră în Ardeal prin vicleșug și violență.

De aceea au început tânguiriile. Bocitori de meserie au plecat prin toate capitalele Europei să se plângă de soarta ce le-a fost hărăzită. La Geneva, la Londra, la Paris, la Roma și pretutindeni unde se găsește o ureche deschisă, se strecoară un suspin pentru cauza Ungariei?

Astăzi când și Ducele Italiei, îndrăznește să falsifice istoria vorbind cu atâta ușurință de „marea mutilată, Ungaria“, trebuie să ne dăm seama până unde a putut să ajungă revizionismul maghiar. Pretutindeni este o mână neagră care pune la cale turburarea omenirii.

De aceia noi, care ne găsim înconjurați de multe dușmăanii, trebuie să fim cu ochii în patru. În primul rând să nu ne găsească nepregătiți. Fiecare cetățean să lucreze pentru tăria cauzei românești. Cu vorba, cu fapta, cu gândul, să nu piardă o clipă din vedere că jivinile pândesc. Să ne iubim ce este al nostru, să muncim din răspuțeri a ne întemeia o țară mai presus de cărtirile vrăjmașe. Să fim un popor luminat, cinstit, ordonat, înțelegător, că numai așa vom putea face o stavilă de netrecut din hotarele noastre.

Dușmanii nutresc poate nădejdi deșarte, bazați pe frecările și neînțelegerile trecătoare ce dăinuiesc la aparență între diferitele partide.

Se înșală însă amar. Și e bine să li-o spunem în această zi de amintire a zilei istorice dela Alba-Iulia de acum optsprezece ani, că la vreme de restriște, la vreme de încercare, Românii cu

mic cu mare, tănări și bătrâni, plugari și cărturari, dela Vlădică până la opincă, vom sări pentru apărarea hotarelor noastre drepte, dovedindule că: „Pe-aici nu se trece“.

„Murim mai bine'n luptă
 „Cu glorie deplină
 „Decât să fim sclavi iarăși
 „In vechiul nost pământ“.

FL. LĂZUREANU

inv.

Ucureș-Bihor

Educatorul, așa cum îl concepea Rousseau

Educația în timpurile vechi, din antichitate, până târziu în urmă, a fost socotită o meserie, nu ca ori care alta, ci o meserie sub cele de rând. Și nu atât educația în sine, cât realizatorul ei, căci educatorul nu era altceva decât un sclav — în antichitate — și un meseriaș ordinar, ba ceva mai mult, unul care nu era bun de nimic, n'avea destoinția vreunei meserii. Orce nechemat putea fi educator, altceva nu însă. Cine nu se simțea capabil să răspundă la nici-o îndeletnicire, fie cât de ușoară și 'ndrepta privirile spre ocupația de educator.

Abia cu timpul meseria de educator a devenit o misiune sfântă, dificilă și gingașă, abia în ultimul timp i s'a dat adevărata interpretare, adevăratul sens. Această reabilitare a evoluat în mod direct cu știința educației și cu progresul neîndoios al celorlalte științe ajutătoare, cu stadiul de progres și de civilizație al omenirii. Abia în ultimul timp s'a făcut constatarea științifică și s'a văzut cât de pretențioasă este opera de educație, fiind în funcție de cea mai subtilă parte a ființei umane: sufletul.

Pe timp ce pedagogia s'a fundat pe legi formulate e în urma unor investigații certe și obiective, pe experimentări îndelungate asupra realităților concrete, s'a dat și educației, implicit educatorului, considerațiunea adevărată.

Odată cu înlăturarea empirismului și a prezumțiilor evasive și eronate, ce au stat la baza științei pedagogice timp de secole, s'a abandonat și idela educatorilor improvizați, prinși de pe drumuri. A început să li se ceară o pregătire cât de cât, în conformitate cu cerințele misiunii la care erau chemați, ca să se ajungă la pregătirea științifică, pretențioasă de azi.

De timpul lui Rousseau, educatorul n'avea considerațiunea actuală, deci nu i se implica cine știe ce pregătire. Educator putea fi orce cârpaclu, orce prost meseriaș. Contra acestui fapt s'a ridicat prompt genialul Rousseau, a reacționat cum numai el știa, luând o atitudine net ostilă acestei mentalități, el văzând în educator aproape aceleace vedem noi actualmente. „Un guvernor? Ce suflet mare! În adevăr, ca să formezi un om, trebuie să fii sau un părinte sau mai mult decât un om.“¹⁾

Intr'adevăr, nu văd o misiune mai frumoasă, dar nici mai gingașă, mai dificilă și mai pretențioasă, ca cea de educator. Și totuși, cu câtă ușurătate nu se discută și nu se încredințează această înegalată operă tuturor, mai mult sau mai puțin pregătiți, mai mult sau mai puțin oameni...

Principala calitate ce o cere Rousseau educatorului etc: „să nu fie om care să lucreze pentru bani“²⁾ Adăogând imediat: „Sunt îndeletniciri așa de nobile încât nu le poți face pentru bani, fără a deveni prin aceasta nevrednice de a le face“.³⁾ În fond are mare, mare dreptate. Căci de ce n'am spune-o deschis, câți și actualmente nu consideră această misiune numai drept o sursă de existență, făcând totul de mântuială...! Numai purul interes îi mână către meseria de educator și nici de cum chemarea tainică, vocația. Deaceia asistăm și azi la atâtea eșecuri lamentabile ale școlii, explicabile imparte și acestui fapt.

Și se pare că tocmai spre a fi mai clar, spre a reacționa și mai prompt în contra mentalității de a improviza din orce nechemat un educator, Rousseau cere: „Ar trebui ca educatorul să fie născut pentru elev!... Cum se poate ca un copil să fie crescut bine de o persoană care n'a fost crescută bine?...“⁴⁾

Cere deci ca educatorul să fie format ca atare pentru misiunea sa, în mod special și complet: „înainte de a cuteza să cauți a forma un om, trebuie să te fi format tu singur mai înainte“.⁵⁾ Se știe cât de greu este cuvântul om pentru el, așa că ruiese cam cum ar trebui să se formeze cel ce vre să fie educator.

O altă însușire absolut inerentă educatorului, după Rosseau este: „Educatorul unui copil să fie tânăr“.⁶⁾ Da, tinerețea este generatoare de mai mult entuziasm și devotament, are mai multă

¹⁾ Rousseau: „Emil“ pag. 109.

²⁾ Ibidem pag. 109.

³⁾ „ „ 109.

⁴⁾ „ „ 110.

⁵⁾ „ „ 110.

⁶⁾ „ „ 112.

spontanietate, este mai perspicace înoritii, nu cade așa de ușor în mreja rutinei. Merge până acolo și spune: „*Dacă ar fi cu putință, aș vrea să fie și el copil, să fie tovarășul elevului său și să-i dobândească încrederea, având aceleași plăceri ca și el*“. Căci de ce să n'o mărturisim iarăș deschis, fără înțelegere de la suflet la suflet, fără convingere nu se face nimic durabil, nimic bun. Și cunoscut lucru. Foarte ușor, trainic și mai ales sincer se leagă doi înși de vârste asemănătoare, apropiate, cu greu și nu se știe cât de sincer și onest și cât de temeinic între vârste deosebite mult, distanțate. La vârste asemănătoare, dorințe și interese, manifestări și caracteristici similare. Câte nu făuresc copiii între ei, câte nu se mărturisesc, câte taine care pentru maturi rămân numai taine, nu se desleagă în angrenajul și spovedania lor naivă, pentru cei ce știu să-i asculte, să-i înțeleagă și să le capete încrederea. „*Intre omul matur și copil nu sunt destule lucruri comune pentru ca să poată intemeia, la o asemenea depărtare, o legătură destul de solidă*“. ⁷⁾ E tocmai ce se observă zilnic în clasele noastre de azi. Răceală și fadism între catedră și bănci, distanță și austeritate, seriozitate și pasivism, când copilul este mobilizat, cânt și afectivitate. Il vrem prea de timpuriu serios și rigid, matur într'un cuvânt.

„*Trebuie să găsești în tine exemplul pe care să-l dai*“ ⁸⁾ mai zice Rousseau. Și spre a fi un demn exemplu de urmat, trebuie „*să te faci respectat de toată lumea, să te faci iubit. Nu vei fi stăpân peste copil, până nu vei fi stăpân peste tot ce-l inconjoară și această autoritate nu va fi niciodată îndestulătoare, dacă nu se va întemeia pe stima pe care o naște virtutea*“ ⁹⁾.

Iată însușiri care se cer și actualmente unui educator: *demnitate, prestanță, să fii iubit de popor, să fii virtuos, etc.* Autoritatea învățătorului în clasă, pleacă din familie. Te stimează familia, te stimează și-ai autoritate și față de copil, n'ai demnitate în fața familiei, ai pierdut-o iremediabil și față de copil:

Învățătorul în sat să fie mediatorul tuturor ofricțiunilor, împăciuratorul vrăjbilor, să propage și mai ales, să practice iubirea pentru toți. „*Fii drept, uman și binefăcător*“. ¹⁰⁾ În sat, consideră Rousseau, mai ușor de cât la oraș, educatorul se poate bucura de respect, prestigiu și cu o mai bună reușită acțiunea sa educativă.

Și pentru a fi și pentru a putea realiza toate acestea, adică spre a fi într'adevăr educator, „*Trebuie să-ți dai vremea, să-ți*

⁷⁾ Ibidem pag. 112. — ⁸⁾ Ibidem pag. 191. — ⁹⁾ Ibidem pag. 191. — ¹⁰⁾ Ibidem pag. 192. — ¹¹⁾ Ibidem pag. 191. — ¹²⁾ Ibidem pag. 110. —

dai îngrijirea, afecțiunea, să te dai pe tine însuși".¹¹⁾ Și atât de sceptic era Rousseau în găsirea unui adevărat educator, încât nu ezita de loc să spună clinic „dacă un părinte ar înțelege cât prețuesc un bun educator, s'ar hotărî să se lipsească de el, căci s'ar chinui mai mult ca să-l caute decât ca să devină el însuși educator".¹²⁾ Căci capabil de acea dăruire dezinteresată „fără bani” este factorul educativ familia: tatăl. „Precum adevărata doică este mama, adevăratul preceptor este tatăl”.¹³⁾

Rousseau pune mare bază pe familie fiindcă, după cum am văzut, educația este operă de iubire, încredere, de devotament, înțelegere, cari nu pot fi găsite în grad mai mare și în mod sigur decât în sufletul părinților.

„Un părinte cu bun simț, fie și mărginit, îl va crește mai bine decât cel mai priceput învățător din lume căci, mai lesne devotamentul va înlocui talentul decât ar putea talentul să înlocuiască devotamentul”.¹⁴⁾

Numai că această prețuire a familiei din punct de vedere educativ, nici actualmente n'o putem acorda, în felul în care se prezintă din acest punct de vedere, deoarece nu-și poate îndeplini rolul ce i se incumbă. Dealtfel chiar Rousseau remarcă acest lucru „Fără îndoială, cea din urmă este obligațiunea de a fi părinte”.¹⁵⁾ Cam acelaș este situația și azi, cu mici deosebiri.

O dezinteresare deplorabilă și condamnată, îngrijorătoare totdeodată, căci adesea acest prim factor „educativ”, duce campanie și lupte crânge cu singurul factor educativ de fapt: școala. Familia de țară, aproape în întregime, este refractară instrucției și educației. Într'un cuvânt școlii.

„Cine nu-și poate îndeplini îndatoririle de părinte, n'are dreptul să fie părinte. Nici sărăcia, nici ocupația, nici îndatoririle sociale, nu pot scuti pe cineva de a-și crește copiii”.¹⁶⁾ Căți și-ar putea lua această mare și fericită răspundere dintre actualii părinți?

Se pare că o mai mare dezinteresare ca aceasta de acum și a mai existat, în straturile de jos, ca și în cele de sus. Materialismul exagerat, relaxarea sentimentului moral, iureșul trepidant al viefii postbelice, au dus la nevroza socială, la abandonarea îndatoririlor de părinte.

Cât de actuale și de vrednice sunt îndemnurile sănătoase lui Rousseau, atât în mare ne-a preocupat aci, în tema de față,

¹¹⁾ Ibidem pag. 107.

¹²⁾ Ibidem pag. 107. — ¹³⁾ Ibidem pag. 107. — ¹⁴⁾ Ibidem pag. 108

cât și în altele de același importanță, ba și mai mare o poate constata fiecare, care s'ar aventura în paginile suavel și interesante lucrări : „Emil“.

Din această „evanghelie“ psiho-pedagogică ne putem inspira oricând și în orice chestiune de educație. Puncte de orientare și sugestii găsim aci și în alte părți al trecutului pedagogic.

Călăuzirile verificate ale timpului trecut, ca și experimentările actuale și practica personală adăpată continu inovațiilor ce se preconizează, nu pot aduce decât facilitarea operei la cari suntem chemați și realizarea ei, cu un pas de vreme.

FLORIAN STĂNICĂ

Ideile dominante în noua programă analitică

Urmare firească și necesară a legii învățământului, din 1934, noua programă analitică din 1936, este alcătuită conform prevederilor art. 55 din această lege, care spune : „Școalele primare formează al doilea așezământ de educație și instrucție, având de scop de a da cultura elementară, indispensabilă oricărui cetățean, precum și deprinderi la activitate și cunoștințe cu caracter practic utilitar, după necesitățile vieții locale, felul de ocupație al locuitorilor și înclinările elevilor“.

Privită prin prisma acestor prevederi, din noua programă analitică putem scoate următoarele idei dominante :

I. Școala trebuie să fie adevărata instituție pregătitoare a individului pentru viața integrală. II. Învățământul este adoptat împrejurărilor și necesităților locului în care se găsește școala, precum și felului de ocupație al locuitorilor. III. Învățământul practic utilitar, este o realitate trăită, iar nu una verbală, predată de către învățător „ex. catedra“. IV. Cultura socială și educația națională se fac în conformitate cu necesitățile vremilor pe cari le trăim.

Chiar dacă aceste idei nu sunt exprimate categoric, ele reies, în mod vădit, din spiritul programei.

Mijloacele de realizare a acestor idei-scopuri, sunt obiectele de învățământ, cari, nu știu din ce cauze, n'au fost încă grupate pe „centre de interes“, nici orânduite după puterea sufletească a copiilor, așa cum prevedea proiectul de modificare.

Luând diferitele obiecte de învățământ, vedem, numai decât,

aportul contribuției al fiecăruia, pentru realizarea unora din scopurile urmărite.

I. Născută în societate și pentru cerințele ei, școala trebuie să țină pas cu vremea, să pregătească societății indivizi capabili de adaptare la noile cerințe și sarcini ale vieții. Această pregătire se face pe trei laturi. 1 fizică, 2. morală și 3 intelectuală.

I. *Pregătirea fizică.* Herbert Spencer spunea, că, prima condiție a reușitei în viață este, să fii „*un bun animal*“, și cea dintâi condiție a reușitei unui popor este să aibă cât mai multe „*bune animale*“. A fi un bun animal însemnează a fi sănătos, a avea un corp puternic și dezvoltat armonic. Pentru atingerea acestor scopuri în școala primară, noua programă prevede orele de igienă aplicată, cari încep în prima zi de școală și orele de ed. fizică. Dacă în ciclul II nu sunt prevăzute decât 2 jum. oră de educație fizică pe săptămână, tot acestul scop sunt destinate și primele jumătăți de oră din fiecare zi, orele speciale de igienă, străjerle, etc. Instrucțiunile programei spun; „*Învățământul și mai ales practica igienei, trebuie să ocupe un loc precumpănitor în școală. El va forma una din preocupările de competență ale învățătorilor și elevilor. Păstrarea sănătății, fortificarea corpului, au cea mai strânsă legătură cu viitorul Patriei, care cere plugar și muncitori robuști, intelectuali sănătoși și soldați voinici și ageri. Pentru aceasta, învățătorul va căuta să formeze în școlarul lui deprinderi igienice atât de puternic înrădăcinate, încât, copilul să nu se simtă bine decât când este curat și îngrijit. Curățenia elevului trebuie să aibă pentru învățător mai multă valoare decât silința, înțelepciunea și bunătatea*“. Pentru aceasta: „*Din prima zi de școală și în fiecare zi, învățătorul va inspecta cu grijă curățenia mâinilor, a feței, a părului, a unghiilor, a hainelor și rufelor elevilor. Nu se va mărgini să dea sfaturi, ci va pune pe elevi să se spele, să și taie unghiile, să se pleptene, etc. în fața lui, explicându-le și arătându-le cum trebuie să se procedeze. Va observa cu deosebită grijă deprinderile rele: scobitul în nas și urechi, frecatul ochilor, băgatul degetului în gură etc. și va căuta prin sfaturi să le stăvilească*“.

„*Copilul va trebui să termine școala cu convingerea adâncă, că sănătatea, voința, puterea de muncă, traiul înlesnit, nu se pot câștiga decât prin curățenia și îngrijirea corpului, a hainelor, a locuinței, printr'o viață din care abuzurile de orice fel vor fi excluse. El va trebui deprins cu o viață în care munca va alterna cu somnul și repausul în aer curat și în care mai confortabile, cu camere spațioase, în cari soarele va străbate prin geamuri mari și curate. „O oră din zi, o zi din săptămână, o săptămână din lună, vor fi, în deosebi, prilej de învățăminte și practice igienice, duse așa de departe, în cât copilul să simtă curățenia, îngrijirea și ordinea ca trebuințe fără cari viața n'ar avea rost și înțeles*“.

Apăsând pe însemnătatea acestui obiect, instrucțiunile ajung la rigoriga acestea: „*Ar trebui să fie scos din învățământ acel*

învățător care omoară copilăria ne'ngrijind'o și să nu fie înaintat nici un învățător care n'a știut să înfiltreze convingerea că sănătatea, puterea și voința se câștigă și se păstrează prin igienă“.

Tot aici se prevede colaborarea învățătorului cu medicul, înființarea de farmacie și cantină școlară, instalarea unui spălator în clasă, întreținerea vaselor de băut apă, a closetelor, etc.

De lângă aceste practici igienice de fiecare zi, cari au de scop mai mult păstrarea sănătății, mai sunt orele speciale de educație fizică, cari au de scop: „1. Să contribuie la dezvoltarea corporală a elevilor; 2. Să dea agerime și suplețe în mișcări siguranță și stăpânire de sine; 3. Să ascuță mintea și atenția vioiciunea și încrederea, spiritul de inițiativă; să formeze răbdarea și oțelirea. 4. Să aducă o binevenită și înviorătoare variație în dezvoltarea activității lor școlare. 5. Să pregătească pe tineri pentru a fi mai târziu buni soldați“.

Pentru clasele : V, VI și VII, se prevăd următoarele feluri de exerciții :

1. *Jocuri simple*, cu multă acțiune și de scurtă durată; de, alergare, concurs, luptă, aruncare de mingi (mingea la cos, mingea peste plasă, mingea praștie, la căpitan, oina, etc.

2. *Exerciții gimnastice* pentru diferite părți ale corpului.

3. *Mișcări corective simple*: echilibru pe bancă întoarsă, bârna joasă, suspensiuni, agățări, sărituri și răsturnări.

4. *Marș obișnuit și însoțit de cântece*.

5. *Exerciții sportive*: curse de viteză, sărituri, aruncări înnot, patinaj, canotaj, sky, etc.

6. *Dansuri naționale* însoțite de cântece. Elevii vor fi mereu deprinși și îndemnați să joace vechile jocuri românești: bușita, oina, baba oarbă, poarca etc. Se vor cultiva cu deosebită grijă dansurile naționale, vesele și vioane, în costume naționale cu cântecele și chiulturnile bătrânești.

7. *Plimbările, excursiile, jocurile libere, lucrările în grădină*, constituiesc și ele excelente exerciții fizice.

Numai în felul acesta vom ajunge să avem cetățeni cu trupul sănătos și cu mintea luminată, împlinind astfel vechiul dicton latin : „Mens sana in corpore sano“.

2. *Educația morală și socială* se dau copilului încă în cl. I și chiar de acasă, prin formarea bunelor deprinderi și îndrumarea sentimentelor. În ciclul sup. se dă această educație în ore speciale. Când intră în clasa V-a, copilul are o o intuiție mai mult sau mai puțin vie și clară a binelui și a răului. „În clasele : V, VI, și VII, educația morală și cetățenească va avea mereu aceste 2 aspecte; a) *Practicarea virtuților morale și cetățenești*; b) *Aprecierea cugetată a sentimentelor și acțiunilor*.

a). *Practicarea virtuților morale, sociale și cetățenești* nu se va putea înfăptui și nu va putea da roade decât într'o *disciplină liberă*, în care orice regulă de purtare și orice sancțiune

și are explicare și justificare în mintea elevului. Pentru aceasta se va folosi *metoda conducerii de sine a clasei*.

b). *Aprecierea* cugetată a sentimentelor și acțiunilor este propriu zis, *educația indirectă*. Prin aceasta copilul este provocat să cugete și să aprecieze acțiunile și manifestările altora. Pentru această educație, programa nouă prevede: *întâmplări* povestite de învățător și culese din viața reală, *lecturi* alese cu îndemănare, comentate liber de fiecare și ducând la concluzii clare și precise; *exemple* citate din viața muncitorilor, din viața celor cari s'au jertfit pentru un scop; din viața animalelor chiar, — *exemple* de devotament matern, solidaritate și muncă organizată; *biografii* comentate ale oamenilor cari, prin munca și devotamentul lor, au contribuit la propășirea omenirii; *biografiile eroilor* etc. Copiii de azi vor fi membrii și conducătorii societății de mâine. Deaceia, învățământul civic, nu va fi învățat, ci trăit de elevi.

Pentru a ne da seama de rolul covârșitor pe care-l joacă morala în viața popoarelor, e destul să amintim arhibanalizatul adevăr istoric, că „decadența popoarelor n'a fost pricinuită de cauze materiale ci începutul declinului lor politic, coincide cu începutul decadenței morale“.

3. *Educația intelectuală* cuprinde educația sensorială, *exerciții* de atenție, *exerciții* de vorbire. Dezvoltarea diferitelor facultăți intelectuale se face prin ajutorul *materiilor de învățământ*: șt. naturale, matematici, geografie, religie, istorie, și a *îndeletnicirilor practice*: desen, lucru-manual, etc. E inutil să se mai arate valoarea educativă a fiecăruia din aceste obiecte, întrucât ea e prea cunoscută și recunoscută.

Organul de exprimare al oricărei cunoștințe și științe, este limba vorbită și scrisă. De aceea noua programă spune: „*Studiul limbii române, în școala primară, constituie baza și centrul întregului învățământ. El este studiul cu adevărat fundamental fără care nici un alt învățământ nu ar fi cu putință. El este chiar care deschide copilului bogatul domeniu al gândirii omenestii. Dar învățământul limbii române, în clasele superioare, trebuie să aducă și o notă nouă. Lecțiile de limbă devin la rândul lor lecții elementare de literatură, deoarece explicările nu sunt acum numai asupra înțelesului cuvintelor și expresiilor, ci tind să scoată în relief, să se facă simțită frumusețea lor. De aceea, citirea, ca și recitarea — nu se vor face decât din scrierile autorilor noștri consacrați, scieri alese de sigur potrivit vârstei și mediului copiilor. Cartea de citire va cuprinde deci, o adevărată antologie literară pentru tineretul șoarelor noastre primare.*

Ca mijloace auxiliare pentru îmbogățirea capitalului intelectual programa prevede; șezători și serbări, biblioteci, societăți de lectură, exerciții libere de vorbire (orale) etc.

II-III. Pentruca școala să fie pregătitoarea individului pentru viața reală, am spus că noua programă caută să adopteze învățământul la împrejurările și necesitățile vieții locale și felu-

lui de ocupație al locuitorilor. Prin aceasta, a căutat să realizeze una din problemele de dată recentă ale Pedagogiei, problema *localismului educativ*. Sociologia ne învață, că, individul desfăcut la mediul său natural, nu mai reprezintă nimic. E un adevăr psihologic că, individul reacționează mai ales la ceea ce-l interesează. „Se înțelege cu lucrurile cu care e și trăiește mai mult în contact, acelea care i-au devenit familiare și oarecum părți din persoana lui, prelungiri ale acestuia, acelea-l vor interesa mai mult și față de acestea va reacționa mai ales, mai spontan și mai cu tot sufletul. Pentru cine a trăit strămoșii lui, ocupându-se cu aceleași îndeletniciri, având aceleași bucurii și năcazuri, activitatea aceasta capătă o coloratură sentimentală particulară care dă un anumit aer de familiaritate oamenilor și lucrurilor ce-i înconjoară.

Cine se desparte apoi de o astfel de atmosferă, este, după vorba scriitorului francez Barrés, un „desrădăcinat“. (Stanciu Stan: „Problema localismului educativ“).

Pe baza acestor adevăruri, noua programă prevede, ca orice cunoștință să pornească dela copil, dela lucrurile și faptele cunoscute de el, dela mediul lui familiar.

„Dintrucă agricultura este ocupația de căpetenie a majorității populației noastre și principalul nostru izvor de viață și bogăție, științele și practica agricolă au o importanță covârșitoare. De aceea, trebuie să i se dea de învățător, importanța pe care o merită. Prima condiție care să cere pentru ca acest studiu să-și ajungă scopul, este transformarea lui dintr'un învățământ de vorbe, într'un învățământ de fapte, de lucrări în grădină și la câmp, însoțite de experiențe, observațiuni și demonstrațiuni cât mai numeroase și mai variate. Laboratorul nu va fi catedra și sala de clasă în care se toarnă cunoștințele cum s'ar turna apa într'un pahar, ci grădina, câmpul și natura. Pentru aceasta, fiecare școală va avea grădină sau va arenda teren, în care se vor face toate lucrările și culturile, potrivit localității și anofimpului. Dacă în țări cu totul industriale (Germania, Austria, Cehoslovacia, Belgia, Elveția), grădina școlară nu lipsește nici unei școli; dacă țări cu teren îngrat și climat aspru (Suedia, Norvegia, Danemarca, Elveția,) au avut de mult grija ca grădina școlară să fie mijlocul cel mai puternic pentru cultura elevilor, cu atât mai mult în România, țară agricolă cu teren și climă cum rar se mai găsește, cu populație rară și de dată numai agriculturii, nu trebuie să se neglijeze grădina școlară. O școală, care are teren împrejur și nu-l utilizează cu orice preț ca grădină școlară, își tăgăduiește scopul, prin neglijaarea celui mai eficace mijloc de învățământ“. (Din instrucțiunile programelor).

În programul nou, noțiunile și practica agricolă au fost împărțite în mai multe ramuri. Se va alege o ramură agricolă potrivită regiunii, căreia i se va da o dezvoltare deosebită și fiindcă o specializare absolută nu se întâlnește în nici o parte a țării, nu se vor neglija nici celelalte ramuri ale agriculturii.

În colaborare cu elevii, fiecare învățător va alcătui un calendar al muncilor agricole, din fiecare anotimp, lună și dacă e posibil și săptămână. Acest calendar va fi afișat în clasă și notat în caet de fiecare elev. Elevul va trebui să termine școala primară desăvârșit pregătit pentru plugărie, cu dragoste și interes pentru munca câmpului și pentru vite cu dorința de a cultiva cât mai bine bucata lui de pământ, atent la înfăptuirile noui în domeniul agriculturii“.

Programa notează, că, „nici o cunoștință teoretică nu se va da, fără a fi fost precedată, însoțită sau urmată imediat de practică pe teren“.

Lucrul manual are un scop practic imediat: „acela de a da fiecărui copil îndemnarea necesară, pentru a face singur unelte și obiecte de gospodărie“. „Va fi rău notat învățătorul care face o lecție f. bună teoretică, depe catedră și nu știe sau nu vrea să întrebuițeze fierestrăul, dalta sau rândeaua, pentru a face lucrări manuale cu elevii, executând obiecte folositoare în gospodăria casei sau a școlii“. (Din instrucțiile pentru l. manual).

Programa pentru fete e astfel întocmită, încât ele să devină bune mame și gospodine luminate. „*Pentru a forma pe eleve trebuie să facem educație gospodărească și nu învățământ gospodăresc*“, spune programă. „Pentru aceasta, școala va fi organizată ca o mică gospodărie model, cu o modestă cantină pentru copiii nevoiași, cu un spălător și dușuri cât de rudimentar instalate, cu o bucătărie înzestrată cu uneltele și vasele strict necesare. Curtea va fi amenajată cu grădină cu flori cotețe pentru păsări, stupi cu albine, etc. așa cum cere înfăptuirea programei de lucrări agricole, gospodărești pentru fete“.

Orarul va rezerva o zi sau cel puțin o jumătate de zi, pentru o ședință generală de gospodărie și igienă, când învățătoarea împreună cu elevele va proceda la curățenia și rânduiala generală a școlii.

Pentru a fi inițiate în rolul de mame, pe care tinerele fete îl vor avea mai târziu, lecțiile de igienă și noțiunile de cultură vor fi cât mai practice. Elevele din cl. V, VI și VII, vor fi îndrumate să aibă rolul de ocrotitoare atente și devotate a școlărilor din cl. I. și a II-a. „li vor ajuta la spălat, la masă, le vor repara hainele și rufăria, fiecare silindu-se să prezinte cât mai bine pe micuțul ce și-a luat în grijă“.

IV. *Noua programă și educația națională.* În fața tendințelor revizuiștice și a spiritului revanșard, cari domină încă atât de viu mentalitățile vechilor asupritori, se impune o mai intensă educație națională a viitorilor cetățeni. „Adevărații cetățeni sunt acela ce și iubesc până la adorare patria și neamul“, spune noua programă. „Școala, a cărei menire este să formeze pe viitorii cetățeni, trebuie să se străduiască să trezească și să însușească aceste sentimente în sufletul copiilor, pentru ca astfel ele să rămână ca o făclie veșnic aprinsă în conștiința tuturor“.

Studiile naționale — istoria și geografia — au acum o importanță deosebită. Astfel geografia țării se predă după noua programă, atât în cl. VI-a, cât și în a VII-a. În cât privește istoria, „ea aduce o aprofundare a epocilor și a figurilor celor mai de seamă din trecutul nostru și nu o extindere asupra tuturor evenimentelor, în desfășurarea lor de amănunt“. Repartiizarea materiilor pe clase, este astfel făcută încât ea permite să se stăruie mai mult asupra evenimentelor de dată recentă, „pentru a face pe elevi să înțeleagă ce este România de astăzi și să se pătrundă de îndatoririle lor de Români“.

Cu toate lacunele și scăderile, semnalate de D-l Gabrea în „Revista generală a inv.“, noua programă reprezintă un progres față de cele anterioare și un nou pas în istoria școlii românești.

Aplicată, în condițiunile prevăzute, ea va da o nouă înfățișare întregii structuri a învățământului nostru. Zidurile mucegăite ale școlii încă tradiționaliste, cari separă școala de viață vor dispărea și, odată cu ele și teama micușilor cari consideră acest așezământ ca un locaș de tortură și supliciu. În locul ei va apare o nouă școală, „prin a cărei geamuri mari și curate vor străbate din plin razele de lumină ale soarelui, cari vor descoperi un mobilier curat și îngrijit, o pardoseală spălată și pereții văruiți, din cari murdăria și praful vor fi excluse. În locul claselor oficiale cu bănci masive și catedră cu scaun, urcată la „locul de onoare“, vor surăde copiilor adevărate „cămine familiare“, îngrijite și înpodobite de ei, după gustul și nevoile lor. În locul unei turme bună de condus de copii, anchilozăți în bănci împotriva naturii lor, va apare o comunitate de copii veseli și muncitoini, gata oricând să rezolve o problemă practică, să îngrijească o plantă sau un animal, capabili să se orienteze în labirintul intortochiat al societății în care vor intra.

Aceasta se așteaptă dela noua școală a vieții, școala pe care o așteptăm și o dorim din tot sufletul.

L. ONCHIȘ

Experiența în pedagogie

Propaganda pedagogică contra vechilor sisteme de educație este formulată și îndreptățită pe de-a-ntregul. Și e firesc. Înălțurarea sistemelor vechi trebuiesc înlocuite cu altele noi, mai utile și mai practice. Oricum chestiunea aceasta merită o deosebită atenție. O educație activă integrală bazată mai mult pe experiență, va împăca în măsură rațională toate pledecile și lipsurile unui plan educativ bine chibzuit și cumpănit.

Pentru a înțelege în modul cel mai vădit, rostul și valoarea experienței în pedagogie, e necesar ca să ne dăm seama

tocmai dela început de natura însăși a experienței. Orice experiență în complexul său tinde către un scop imediat, apropiat sau depărtat, bine cunoscut sau puțin cunoscut. Așa fiind experiența în integritatea ei, desvăluie în sine o fază evolutivă a progresului, în adevărate forme succesive bine cristalizate.

Educația spiritului prin experiență, este o adevărată dezvoltare normală, tendință către perfecționare, cu atât mai profundă, cu cât seriile de experiențe succesive sunt mai limpezi și purificate.

Copiii în școală, la toate ocupațiunile lor trebuiesc conduși după un sistem activ bazat pe experiență, încât să albe convingerea că fac totul din proprie inițiativă.

Am cetit într'o revistă, că în Germania, într'atâta se aplică acest principiu, încât chiar mobilierul școlar este adaptat și înzestrat cu toate accesoriile didactice pentru executarea experiențelor. Muncind, prin experiență, copiii își largesc orizontul, câștigă idei noi și aprofundează știința. Toate simțurile sunt cultivate în modul cel mai armonic, căci toate noțiunile ce provin sunt în primul rând tratate prin intuiția interpretată cu munca corporală. Munca devenind astfel pentru copil o plăcere.

De lângă toate acestea, în Germania un curent nou cere ca fiecare experiență, ori obiect tratat la intuiție, să fie reprodus de elevi prin desemn, ba chiar și acțiunile din lecțiile cu caracter narativ sunt de-așemenea desemnate de către copii.

Sistemul vechiu al predării științelor reale, îngreuna memoria copilului cu o sumedenie de nume și date. Acestea bine înțelese niciodată nu puteau deștepta nici un interes. Copiii se interesează mai mult de științele reale dacă le vede petrecându-se înaintea lor. Numai în felul acesta ele devin pentru sufletul copilului o sursă abundentă de cultivare și dezvoltarea armonică a sufletului copilului.

Tânărul format în școala experienței va putea înțelege mai bine valoarea reală a vieții și va fi întotdeauna un iubitor a muncii adevărate care i-a ofelit sufletul pe băncile școlael.

Experiența va deslega într'un mod fericit un nou drum de viață: copilul în orice împrejurare se va putea orienta și va fi la înălțimea datoriei sale.

Se impune deci, ca acest principiu să fie aplicat în raport cu posibilitățile noastre, în conformitate cu aceste mici constatări. Să facem totul, spre a pătrunde cât mai mult în sufletul copilului, să căutăm a desvălui toate căile adevărate de propă-

șire, către tot ce e real, adevărat și util pentru ridicarea nivelului cultural încadrat în lumina strălucitoare a adevărului.

În timpul educației ce-o facem copiilor în școală, să nu neglijăm deci valoarea educativă a experienței. A-ne abate dela aplicarea acestui principiu, înseamnă a neglija cu desăvârșire principiul activismului pedagogic și a școlii active. Cât despre importanța acestor două din urmă credem că nu e nevoie să mai insistăm.

I. BRADU

Omul natural și societatea actuală

Dacă cercetăm istoria trecutului omenirii, dela primele ei începuturi și până în timpul de față, vom întâlni la tot pasul, evenimente cari au modificat total viața popoarelor, în lupta dusă pentru ocuparea vârfului de piramidă. Au fost timpuri, când războaiele se țineau lanț și durau zeci de ani, pentru ca indivizii acestei mari comunități să se diferențieze și să răstoarne ordinea socială cu vechile ei întocmiri, intronând noul reforme asociabile curentelor insuflăte în aceste epoci, puse la cale de personalități dinamice creatoare, singurele care renovează și ajută la prosperarea vieții popoarelor. Să luăm de exemplu: veacul al XVIII-lea care a fost supranumit veacul exaltării, al paradoxelor și al utopiei, stârnită de problema progresului individual și social. Ca un vulcan clocotitor, ca o furtună spasmodică, a izbucnit în această epocă furia descătușerii din lanțurile sclaviei, pentru ca individul, fire asociabilă, să se mențină în societate ca o moleculă, făcând-o mai compactă și mai intactă de orice primejdie.

Revoluția stârnită, a fost firească, voind să stabilească un paralelism între sufletul omenesc și corelația socială. Dar această luptă între indivizii societății, s'a produs odată cu întocmirea socială, odată cu conservarea vitalității fiecărei specii.

Natura și-a creiat legile ei, având în vedere individul, dar s'a desinteresat când numărul lor ar fi disproporțional cu greutatea existenței, de unde a reeșit problema expansiunii punând în situație dificilă pe cei mai slabi. Privită, lumea plantelor, se va vedea că și ele duc o luptă continuă pentru a și menține existența și vor leși învingătoare cele care vor fi favorizate de me-

diu, durabilitate în timp și felul de înmulțire.

Aceste lupte nu s'ar fi dat numai între diferite specii, ci chiar între indivizii aceleeaș specii, dacă frământările acestea n'ar fi dat naștere sentimentelor morale, și conștiinței.

Dacă ne gândim la părerile lui Rousseau expuse în „Du contract social“, despre societatea omenească, vom vedea că individul caută cu tot dinadinsul „o formă de asociație care să apere și să protejeze cu toată puterea comună, persoana și bunurile fiecărui asociat și prin care fiecare unindu-se cu toți ceilalți să nu fie supus totuși decât lui însuși și să rămăe tot atât de liber ca mai înainte“, de unde reiese armonizarea vieții sociale în cadrul individualităților diferențiate.

Dacă societatea a luat naștere așa cum a conceput-o Rousseau, atunci a avut la îndemână două posibilități de dezvoltare: ori războiul de a se extermina o specie pe alta, ori conlucrarea după principiul moralității. Cea dintâiu se aplică parcă în mod natural, după cum am zis la plante și la animalele sălbatice împuse de instinctul de conservare, iar cea de a doua este ordinea morală pe care se bazează așezările omenești, izvorită din iubirea de sine și de aproapele său, continuând să desvolte simpatia și binele comun.

Gândindu-ne la istoria oamenilor primitivi, îi vom privi ca pe niște animale sălbatice, însă cu puțină conștiință de sine, folosind-o în tratul lor individualist, în tot cecece este amoral. Numai odată cu instinctul de sociabilitate, izvorit din necesitatea de a putea învinge sinuozițiile naturii, dând naștere la primele încercări de conviețuire, s'a ivit moralitatea, prima condițiune a colectivității umane.

Omul natural deci, fire sociabilă, a simțit nevoia unei înțghebări de ordin colectiv, formând așa zisa societate, care cu timpul a ajuns superioară pe măsură ce omenirea s'a socializat și cultivat prin educația individualistă. Zic educație individualistă, fiindcă, cu cât puterile componente ale ei sunt în parte purificate, instruite și cultivate, însă după un calapod ce duce la o unitate care cimentează sufletele în comun, — cu atât viața de turmă a omenirii va fi mai aproape de fericire, de ideal. Și atunci societatea bazată pe felul indivizilor ce o compun, va fi superioară în acțiunile desfășurate, cosunând principiului moralității.

Tema sociologică, prin care au voit să găsească evoluția în genere a societății omenești, principiul autoconducerii în massă, inegalitatea între indivizii componenți și dacă această

inegalitate produce în timp schimbări de ordin social, a fost pusă și discutată cu vehemență de toți marii filozofi și sociologi ai omenirii.

Aceste probleme sociale au dat de gândit marilor cugetători, îndată ce s'au produs transformări dinlăuntru înafară, schimbând mersul natural și uniform al colectivității în arena lumii bimane, căutându-se cauzele și efectul produs.

Îndată ce individualismul anarhic are preponderență, ideile subversive propagate aduc după sine răsturnarea ordinii sociale, și deaceia trebuie căutat un termen mediu care să împace pe individ cu societatea. Făcând abstracție de trecut, vom privi prezentul întunecos și umed în care totul este într'o eferescență continuă, în care curente reformatoare în dauna societății umane, fulgeră dintr'o parte în cealaltă a lumii, brăzdând cu fierul roșu, așezările de veacuri, închegările firești și de lungă durată. Rusia marxistă prin ideile sale rătăcitoare, unde individualismul moral și natural este înlocuit printr'o colectivitate anarhică, unde totul duce la dezordine și terorism, este germele unei prefaceri radicale de ordin social, a cărei încolțire de idei se resimte la toate popoarele. University Library Cluj

Sguduitura cutremurului oriental este atât de puternică, încât occidentul temerar altădată în curente reformatoare, suferă consecințele propagării ideilor nesănătoase ale comunismului, idei ce au de scop alcătuirea din nou a societății, în care moralitatea să fie absentă, deci o societate bazată pe principiul „post mortem nihil est“.

Nu vorbește oare Spania, lumii întregi despre felul de alcătuire și conviețuire prevăzut în biblia marxistă? Nu vor spune oare bisericile pângărite, religia abandonată, milioanele de suflete ale micilor copilași, despre ceace comunismul a făcut și executat în cei 17 ani după războiul mondial și unde astăzi domnește tăcerea morții?

Pentru ca societatea omenească să nu depășească mersul său natural, se cere ca individualitatea să fie cultivată prin toate puterile ei sufletești, pentru a forma pe omul complet, sociabil prin educație a tot ce e progres uman în chip integral și fericit, eludând utopiile semănătorilor de ură și dușmănie în acest secol, care seamănă cu un vast teatru de luptă, cu tot felul de ciocniri de interese în care viclenia și hipocrizia precupețesc viața în genere, dând cauză de câștig în chip fatal minciunii și desbinării a tot ce e normal și natural.

ȘTEFAN BĂLĂ

O poruncă administrativă despre poezie

„Curentul“ de Joi, 19 Noembrie a. c., ne împărtășește o noutate pe care, istoria noastră culturală n'a mai înregistrat-o până acum.

Ministrul Educației Naționale, a dat o „circulară“ în care nu se vorbește nimic de preocupări birocratice, administrative, Ministrul Educației Naționale a dat o „Circulară pentru poezie“. Iată textul:

„Din rapoartele d-lor președinți ai comisiunilor de bacalaureat, constatăm că majoritatea profesorilor de limba română pun punctul de greutate pe elementul istoric, neglijând — uneori complet — literatura frumoasă.

În special poezia este complet sacrificată, deși ea ar merita mai multă atențiune, fiind un element educativ de prim ordin pentru formarea sufletului, a sensibilității și a gustului pentru frumos.

Candidații la bacalaureat nu sunt în stare să reproducă nici-o strofă, chiar nici un vers din Eminescu, din Alexandri, din Coșbuc, spre a pomeni numai numele ale celor mai mari dintre poeții noștri.

Acelaș lucru se petrece și cu literatura franceză. Candidații nu sunt în stare să reproducă nici pe unul din celebrele versuri din Corneille, Racine, Victor Hugo și alții, cari prin fondul lor sublim, au rămas ca niște sentințe prețioase ce trebuie să facă parte din capitalul unui om cult.

Este necesar să se dea atenția cuvenită poeziei și deaceia Vă rugăm să puneți în vedere profesorilor de limba română că sunt obligați a deprinde pe elevii lor să cunoască principalele opere poetice în forma lor originală nu numai sub formă de comentarii și de analiză. Va trebui deci ca în clasele inferioare să se străduiască în mod continuu și perseverent ca elevii să memoreze poeziile marilor noștri poeți amintiți în programa analitică a examenului de bacalaureat“.

Aceasta denotă o îngrijorătoare stare de lucruri, o fază morbidă în cultura și în școala noastră românească.

Cât de totală trebuie să fie lipsa de cunoștințe la elevii școalelor noastre secundare, în domeniul poeziei, cât de crasă indiferența pentru marii noștri făuritori de limbă, cât de nemernici trebuie să fim, pentruca Ministrul Educației Naționale, să intervină printr'o poruncă administrativă, pentru a ne cu-

noaște comoara de gânduri bune, trudnica roadă a celor ce-au fost zăcăminte de sentimente 'nalte și lumini curate în istoria literaturii și culturii românești.

Poezia, acest isvor de 'naltă spiritualitate ce crește 'n inimi floarea și mireasma sentimentelor ce 'nmoale și transformă radical ființa umană, poezia este astăzi „complect sacrificată“.

Zadarnic „Săptămâna cărții“ își anunță 'n fiecare an, cu mare fast, grandioase manifestații și potop de vorbe, nici-un bine atâta timp cât cartea nu aduce sufletului tău, un apreciabil aport de sentimente calde, când te apropii de ea din snobism, cum vrei să-ți dea căldura și efervescenta ce vrea să spargă tiparul ingrât al vorbei, cum vrei să ai un pic din jurul ce-a fript inima aceluia ce 'n nopții târzii, a plâns de-atâta sbucium, să-ți dea potirul plin cu sfânta 'mpărtășanile-a luminii, cum vrei să fii mai bun, mai blând?

Dragostea de carte este cheia minunată ce deschide 'n orice suflet porțită spre lumină. Și tocmai aceasta ne lipsește. Și aici ar fi multe de spus.

Te 'nfiori la gândul că sunt mulți și printre „intelectualii“ noștrii, cari nu mai știu prețul cartea, odată scăpați de sub autoritatea profesorului, ba și-aduc aminte cu groază de clipele trăite 'n internate, când cerceta cartea sub ochiul sever al pedagogului. Nu spun mai mult.

Ne-am învățat să facem totul din frică, din poruncă! Și Ministrul Educației Naționale a 'nțeles prea bine necesitatea unei porunci, când alții cred că suficient ar fi fost un indemn.

Poezia, trebuia răzbunată. Și amară-i astăzi răzbunarea ei. Prea scump îi plătim indiferența ce a primit răsplată pentru frumusețea verbului și sinceritatea inimii, purtate 'n metrica sti-hurilor, de-alungul veacurilor.

Amară ni-e rușinea, când o 'ndrăgim din teama izvorită din autoritatea ce o dă o „circulară“. E de mirare lipsa de sensibilitate a inimii noastre!

Fără „circulară“ nu se putea deștepta?

Și cu asta, marii noștrii dispăruți, Eminescu, Coșbuș, Alecsandri și alții, pot să-și doarmă 'n tihnă somnul, căci posteritatea căreia i-au închinat tot ce inimile și sufletele lor mari au știut simți, posteritatea aceasta a încetat de-a mai fi ingrâtă.

...La teiul dela Belu, veni-vor iarăși perechi de 'ndrăgosiți, acolo 'n preajma rămășițelor marelui cântăreț al șegalnicului Kamadeva s'or lega noi jurăminte. Adolescente cu ochi umezi,

visătoare, vor trudi să memoreze „Atât de fragedă“, frumos va răsuna iar glasul băieților cu jar în ochi, când va tremura pe suflet „De lângă plopii fără soț“.

Și va doîni pe bănci de școală, plânsul lui Alecsandri, va învia „Steluța“.

Va învia adevărata poezie, poezia sentimentului, a expresiilor frumoase și-a căldurii ce zace 'n fiecare colț de suflet omenesc, poezia inimii.

Ce imensă prăpastie 'ntre „veche“ și cea „nouă“ plină de elucubrații, care nu spune nimic inimii. Citiți numai:

„Atât de fragedă, te-asemeni
cu floarea albă de cireș ...“

așa știa Eminescu să-și instrunească verbul și astăzi A. Pop Martian — ca să iau un exemplu oarecare — zice într'o poezie „Marla“:

„Tânără și albă este ca iada
sănătoasă ca un mînz ...“

Poezia își va lua, datorită Ministrului Educației Naționale, cuvenita importanță în școlile noastre secundare. Dacă nu din dragoste, apoi din frică.

„Din partea noastră vom controla prin profesorii examinatori la bacalaureat și prin organele de control, ducerea la îndeplinire a măsurilor luate prin circulara prezentă“, a încheiat porunca.

O întrebare. Școala primară nu-i chemata să facă educația inimii? Ea trebuie să rostească prima cărămidă pentru soclu ce trebuie 'nălțat în sufletul fiecărui sacrificate poezii.

Mai multă atenție deci memorizării. Să așteptăm și pentru noi o circulară?

* * *

Se vorbește mereu de pozitivism, științe exacte, goana după materie ne-a devenit religie, predica poeziei ne pare un nou sens al vremii, nu simțim cum ne ucidem, ceiace ar trebui să înflorească: poezia inimii.

Numai aceasta ne face mai buni, mai calzi, mai blânzi.

Animalul din noi, ne-a 'nzăvorât într'o cultură materialistă, care nu oferă mediul prielnic contemplației.

Lumea amărită de sărăcie și 'nebunită după ban a uitat că „poet nu e acel ce scrie versuri ci cel ce se poate îmbăta cu bucuria vieții“ (Abel Bonnard).

Ne-am pierdut lumina vieții. Cultul materiei ne-a 'mbătrânit

inima. Unde-s frumoșii ani ai adolescenței, unde-i inima noastră de 18 ani? Unde-i parfumul vieții?

Poezia-i chemată să ni-l dea? Va face minunea aceasta „Circulară“ a Ministrului Educației Naționale?

DUMITRU TĂTĂROIU

inv.

Sârbești, pl. Vașcău-Bihor

Dorm morții 'n pâcla toamnei...

Celui ce-a fost, Huidu Nicolae.

*În pâcla toamnei rece, dorm morții somn de piatră
și salcia pletoasă zadarnic se apleacă
să-și încălzească fiii... cocoare 'n șiruri pleacă
și plânge 'n colț de lume, la focul de pe vatră
o inimă de mamă... și plouă, bate vântul...*

*... Nu vine Nicolae, nici ieri, nici azi, nici mâine,
nu vine niciodată. O! tu destin de căine! Iuj*

*Dorm morții 'n pâcla toamnei și e 'mbibat pământul
de ape și de râme... viața, gând, mișcare
au împietrit pe veci. Din robat și icoane
trăește viu în mine Culaie și cu Ioane...*

*... Vă plânge aspru toamna și va cădea ninsoare
și morții mei s'or pierde în pânțele de râme,
va măcina uitarea și timpul tot... frumoase
și albe 'n șirul ploi, atâtea scumpe oase
așteaptă cariul vremii, să rupă, să fărâme.*

* * *

*Dorm morții somn de piatră și brațe înnegrite
de vreme și de ploaie și 'nalță cruci spre larguri
și-mi par că sunt pe mare, înaltele catarguri
un naufragiu... dară sunt mute împietrite
și inimile celor ce locuiesc Olimpul.*

*... Nu vine Nicolae... și plânge 'n cet la vatră
o inimă de mamă. Dorm morții somn de piatră.*

... Nu vine Nicolae... măsor zadarnic timpul.

DUMITRU TĂTĂROIU

SONETE

pentru TILDA

I.

Impreună tu cerul cu pământul
să fim noi iarăși, dornici, împreună,
să ascultăm sub clarul roz de lună,
cum preamăresc arhanghelii pe Sfântul.

Și vom tăcea... inimile să-și spună
caz de ne 'ncăpător este cuvântul,
doar dragostea să le redea avântul
din zilele cu hărăzire bună.

Unde te plimbi acum, pe ce tărie
alini suspinul tău scumpă Domniță
în miros de tămâie, lămâiță...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe fodra norilor, ce vor să vie
tu să-mi apari, un inger dintr'o mie,
a visurilor mele dragi, Crăiță ..

II.

De câte ori vreau să privesc în mine,
dar mă opresc la carnea de pe trup:
aș vrea atunci s'o sfâșii crunt, s'o rup
ori să m'arunc într'un ocean, mai bine....

Simt sufletul... e plin ca și un stup
de mierea adunată de albine
un vânt se duce lin, iar altul vine,
iar gândurile 'n pâlnie le-astup....

Am înghețat pe puntea de mărgele
când tu, te arătași ca din senin
cu glasul dulce, buze de pelin...

În ochii mari, mai mari ca două stele,
mă 'nvăluiră 'n patime rebele
și mă doriră-al tău să fiu, din plin...

III.

*De ce-i atâta liniște pe stradă
și casa-mi pare iar că e pustie,
aștept pe cineva acum să vie,
icoanele bătrâne să le vadă...?*

*Sau poate ziua-i prea de timpurie,
sau ceasul alb și mic, s'a dat la sfadă
cu ciripit de pasări din ogradă
ce de-altă lume, nu mai vrea să știe...?*

*Nici fumul și nici aceasta nu coboară,
ci vremea stă 'nlemnită 'ntre ferestre
ori tupilată 'n depărtate creste...*

*Iar răsufierea, cât e de ușoară...
spre înălțime, gândul singur sboară
și duce preamăritului, o veste...*

IV.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
*Eu n'am fugit de lume niciodată
și nici nu vreau să retrag ca lașii
ci spre curajul sufletului, pașii
m'am îndreptat sub apăsări de piatră.*

*Iar cremenea credinței, mi-a fost, ca și
imboldul învălit în vâl de șatră,
dar gura lumii o știu prea bine: latră
la stele; însă nu mă n'hait cu-apașii.*

*Căci mă opresc în drumul greu, din nou
cum se oprește un pribeag la rugă
și-ascultă-al conștiinței lui ecou...*

*Dorinței inimei, încet se 'njugă
și 'n zarea ce s'a 'ntins ca un cavou,
sint doruri răscolite 'ntr'un om nou...*

V. FLUERAȘ

Din volumul „Pământ și Cer“, gata pentru tipar.

E G O I S M.

Pe culmea gândului — subțire
                                   ca o muche de cuțit —
 În marea haosului și peste înfinit,
                                   o punte —
 Aș vrea să fiu, de soartă până 'n veci
                                   svârlit ...
 Și neclintit acolo să rămân :
                                   un munte.
 Ca ploi cu fulgere, cu trăsnet,
                                   privirile, să se 'ntretaie
 Spre strălucirea mea extatic să
                                   râvniască ;
 Dar să se unduie zădarnic, —
                                   în văpaie
 Gândirea mea pe toate să le
                                   năruiască.

VANIA DRĂNICEANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RECENZII:

Ionel Teodoreanu:

„Arca lui Noe“, (roman 2 vol.)

Cu acest ultim roman Ionel Teodoreanu a reușit să apropie intrucâtva de pământ suita anarhică de metafore a scrisului său infuzat de poezie și toate miragiile meșteșugului scriitoricesc cari până acum planau pe bolta lactee a unui cer liric.

Acestea fiind spuse, nu însemnează că l-au admis cu „bene merenti“ la examenul atât de dificil al desăvârșitei autenticități — dificil, penruță prin excelență Ionel Teodoreanu e un mare poet un poet însă în proză.

Găsim însă în „Arca lui Noe“ pe un Ionel Teodoreanu mai puțin poet... acostat pe versantul dinspre noi al stâncii realității. aproape așa cum îl voia — însă n'a avut fericirea aceasta — regretatul critic Gh. Ibrăileanu, căn îi spunea:

De Teodoreanu, De Ionel Teodoreanu, de ce atâtea flori, atâtea zarzări, atâtea curcubeie... etc. Fă-mi plăcerea De Teodoreanu și scrie-mi un roman fără stil — fără frumusețe, mizerabil, neglijent, în goana mare.

... „spune-mi repede și deavălmalu cruci cari să-mi aducă viața în odaie“.

La care Ionel Teodoreanu răspundea :

„Așteaptă Die Ibrăileanu. Sunt prea tânăr pentru a renunța la talentul meu : la acest involuntar abuz.

Nici în „Arca lui Noe” romancierul trilogiei medeleniene n'a renunțat totuși la „talentul” său, căci : mâna mea are prea multe inele, și, când mâna mea va fi goală însemnează că voi fi lăpădat de inelele belșugului meu blestemat. Înainte să scriu un roman, ar trebui să scriu un volum de poeme, cum cei din legendă sacrificau o fecioară bălaurului dela fântână”.

Ionel Teodoreanu nu poate însă căci scrie cu două vârfuli : „unul în real, altul în poem”.

Astfel se destăinuie el, maestrului său, care nu mai poate însă să-l audă căci între ei : „a început să curgă albă de spume, milenii și tăceri, calea robilor”.

Este în această mărturisire toată deslegarea misterului sau mai bine zis a fenomenului teodoreanian, este profesia de credință care ne pune la dispoziție toată cheia lăcatei cifrate cu metafore a literaturii lui Ionel Teodoreanu.

„Nu voi fi etern un adolescent împodobit în purpura orgoliului tinereții. Într-o zi îți voi aduce supremul omagiu al mâinilor mele însângerate de luptă”...

Cu „Arca lui Noe”, Ionel Teodoreanu a declarat temerar rășboiul vieții, cu această „arcă” pe care ne-o prezintă plină de oamenii vieții și de viața lor așa cum ~~se desfășoară~~ calmă sau ~~trepidantă~~, austeră sau mârșavă.

În locul volumului de poeme ce trebuia „sacrificat — și aceasta ar fi fost puțin — Ionel Teodoreanu a sacrificat prea mult, dela „Medeleni” încoace tot scrisul său artificial, frumos. Căci orice s'ar zice, scrie frumos. Nu numai pentru elevi și eleve, ci și pentru cetitorul consacrat care caută o lectură reconfortantă prin frumusețea ei.

(Deosebirea dintre scrisul „frumos” și cel „bun” a făcut-o cum nu se poate mai bine Octav Șuluțiu — dela înălțimea autorității sale critice — cu ocazia romanelor : „Maitreyi” a lui Mircea Eliade și „Orașul cu Salcâmi” a lui Mihail Sebastian.)

Se pare că ultimul sacrificiu însă, pe care Ionel Teodoreanu s'a decis să-l mai facă zeiței „Aria” a fost romanul „Lorelei” în care a creat pe cea mai eterică siluetă feminină a literaturii noastre.

În „Arca lui Noe”, deși n'a renunțat la „talent”, reușește sau mai bine zis, dă dovadă că a început să știe să-și înfrâneze talentul, creind viață.

Căi e plină de viață această „arcă” după cum am mai spus ; o viață care dacă nu e trăită pentru a satisface pe cei ce au înțeles, greșit la noi, „autenticitatea”, totuși prin modul cum au fost senzibilizate datele imaginare, Ionel Teodoreanu ne arată că e în drum spre „autenticitate” și foarte aproape de ea.

În „Arca lui Noe” epicul e atât de palpabil încât eclipsează liricul, fără ca prin această formă să sufere, sau lectura să se îngreueze.

Pentru a face pe cetitorul nostru să aibe înaintea ochilor, clară, dovada acestei epice, întrețesută cu măiestrie, ar însemna să facem un lucru, și imposibil și inutil. Imposibil din cauza unei nenumărate galerii

a figurației de primă sau secundă importanță — deși autorul se ocupă aproape în mod egal de toate personagiile, în special povestind (unul din marile defecte ale romanului).

Iată deci și justificarea afirmației dela început, în care puneam în cumpănă autenticitatea lui Ionel Teodoreanu.

Prea multă povestire. Subiectul minunat ales. Cu totul deosebit de cele de până acum — lucru pentru care spuneam că Ionel Teodoreanu a ancorat în viață. Dar pentru Dzeu, prea multă povestire.

Pentru fiecare personaj: zeci de pagini pentru a fi prezentat, pentru a fi portretizat. Teodoreanu este pe cât de poet și pe atât de mare pictor al scrisului, din a cărui pană ies personajii vii.

Ne aducem aminte însă de spusele marele romanțier J. Wassermann, a cărui experiență în arta romanului este demnă de luat în considerație: „a crea personajii vii, a le implica într'o acțiune vie este desigur mare lucru într'un roman; însă mărginindu-se numai la atât, romanțierul rămâne oarecum la mijlocul drumului“. Este cu alte cuvinte nevoie de o fabulație.

„Arca lui Noe“, nu ne prezintă o acțiune bine determinată, mai ales că Autorul întrebuițează în expunere tehnica huxleyană a contra-punctului, adică în fiecare capitol se ocupă de anumite personajii spre a fi lăsate și reluate mai târziu dând cărții o impletitură ce îmbracă acele nefrante năzuinți spre tehnica ce chinue pe marii scriitori, pe scriitorii adevărați în creația lor.

Toată acțiunea se petrece într'o lună la Borsec. În prima parte a vol. I, deabia ni se prezintă câteva familii și drumul în vagonul direct București—Toplița. În a doua, instalarea în „Denzionul Blöcher“ și părerea de rău a viligiaturiştilor din cauza timpului nefavorabil.

Vol. II este închinat mai ales jocurilor copilărești dintre Bob, Yolanda și Mihăiță, trei frați buni ai copiilor din „Medeleni“, cu deosebirea că Bob, este o Olguță până la un punct masculin.

Deși dela prima vedere, romanul pare lipsit de orice tematică — și că n'ar fi brodat pe o idee fundamentală, mai ales că s'a zis că în literatura lui Ionel Teodoreanu nu trebuie căutate idei — mai ales că dă impresia unui instantaneu luat într'o stațiune balneo-climaterică, „Arca lui Noe“, prin însăși titlul său atât de sugestiv, este lipsită de o teză.

Noțiunea de „Arcă“ are aci un înțeles metafizic, acela al neputinței omenești în fața imensității universale: „căci deși prin voia sau nevota — omului, Arca singurătății fiecăruia e atât de unică, — prin voia întâmplării sau a Domnului Arca lui Noe e atât de mare, încât pentru a-i cuprinde mulțumirile ar trebui să începi istoria lumii delă potop încoace, ducând-o până când sur de milenii ca sloiul lumii, pământul va intra în odihna înghețului de apoi, dincolo de amintirea mormintelor omului“.

Iar exterminarea — prin înec — în vis, a lui Bob de către Mihăiță care se visase Noe în timpul potopului, (Mihăiță-o fire meditativă, — Bob sportman și spirit format de lectură senzațională) precum și aceea a lui Ticu Stamate (un imberb carnal) tot în vis — la înapoiere — simbolizează că la sfârșit spiritualul planează deasupra terestruului.

Se poate ca acestea să nu fi fost în intenția autorului. și cu atât mai mult dacă n'au fost, de aci se vede că în roman nu e deajuns să crezi numai figuri, ci și viață, — viața nu se creiază decât prin conflicte

bine încadrate într-o acțiune mai mult sau mai puțin fantastică. (Așa cum a reușit T. Arghezi în romanul său din urmă: „Cimitirul Bunavestire”, care în literatura noastră fantastică este unul din cele mai reprezentative). Conflicte sufletești bine determinate găsim între Carmen și Arthur Clarke — sofi — el englez, ea olteancă ratafă prin această căsătorie. Sufletul lui Carmen este analizat cu minuțiozitate.

Apoi în matchul de tenis dintre Bob și Loji Zoltay. Alte figuri proeminente: Constanța Cucu, profesoară de matematici la Constanța, cu care soarta și viața se joacă precum îi place; Amelița Lerescu, soție blazată, care din această cauză pendulează din brațele soțului în patul amantului Baby Roseanu — evreică, îndrăgostită de «motănașul» general Anibal Fillmon, care și el este un bello-man, etc.

Spațiul fiindu-ne prea restrâns pentru o mai amplă extindere în descrierea amănunțită a fiecărui personaj, precum și a acțiunii — care cum am spus e imposibil de rezumat — ne permitem a recomanda aceluia care vor să vadă în ce constă aportul pe care Ionel Teodoreanu îl aduce epicei contemporane cu „Arca lui Noe” — să recomandăm să citească această primă operă, a sa, ce pune piatră de hotar între cece era artificial în literatura de până acum și cele ce aduce nou, în această „Arcă”.

Scrisă la persoana III „Arca lui Noe”, este cu un pas în urmă de unde trebuia să fie dacă ar fi fost scrisă la persoana I. Și apoi oricât atîne la limba provincială a ta, când scrii la persoana III ești întâiu artist și apoi Moldovean, pentru a nu zice: „foastei vile” (pag. 137 vol. I.) sau „foastă camaradă” (pag. 166 vol. I.) — și se repetă în multe locuri — când știe bine că mai corect (ca să evităm cacofonia) e „fostei vile” și „fostă camaradă”. Sunt agramatismele acestea nu provincialisme și nu sunt admise să se strecoare în scrisul atât de frumos al lui Ionel Teodoreanu.

Fac impresia că sunt buruieni vătămătoare, rătăcite printre florile pe care autorul „Arcei” le pictează în scrisul său.

Să mai spunem ceva și despre stilul lui Ionel Teodoreanu? Tocmai pe chestia asta îl acuzam la început. Ca să nu mai insistăm cu teorii subiective, iată un mic pasaj; un răsărit de soare:

„Înainte de a fi a oamenilor deșteptați din somn, mult înainte, dimineața nu fu a nimănu. Din valvele nopții deschise, noul mărgăritar al lumii se rotunzi alb înainte de a fi roz, umed, naiv al nimănu, umplând spațiile de feciorie pură”.

Și apoi după mai multe tablouri de cras lirism, iată efectul final al fenomenului Cosmic:

„Cine vine, întreabă din vârful brazilor spaima curiozității veștelor,
„Eu”.

„Și tot cerul fu răsul unui pronume de aur cu chică lungă” (pag. 131-32 vol. II).

Ce vrei? Nu i-a venit timpul să renunțe la „talent”. Așteptăm însă și sperăm că într-un viitor cât mai apropiat, vom savura în scrisul lui Ionel Teodoreanu pagini în care condeful său înmuiat în călimări de azur, se va fi implantat și mai mult — mult de tot — în inima vieții înjunghind-o.

PARTEA OFICIALĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Revizoratul școlar Beluș.

Ordine Circulare

Către toate școlile primare de stat, școli de copii mici și confesionale, de pe raza acestui revizorat școlar.

No. 5680/1936. Cu ocazia inspecțiilor, s'a constatat că pe același perete al școlii, alături de portretul M. S. Regele, se mai pun și alte tablouri. Având în vedere respectul pe care trebuie să-l avem față de Suveran, se atrage atențiunea, ca în orice sală de clasă să se rezerve un perete numai pentru M. S. și membrii Familiei Regale, punându-se alături și stema țării.

No. 5681/936. Pentru ultima dată se atrage atențiunea tuturor învățătorilor, că acei cari vor nesocoti instrucțiunile date în nenumărate rânduri privitoare la cererile de concedii, se fac pasibili de pedepse disciplinare. Pentru știre și conformare, repetăm: a) Ori ce cerere de concediu trebuie să ne fie înaintată prin direcția școlii. b) Nu se va da curs decât la cererile timbrate. c) Directorii sunt obligați ca în raportul cu care înaintează cererea, să menționeze toate concediile de cari a beneficiat solicitantul în anul școlar curent, precum și Nrii de aprobare. În același timp se va arăta și modul de suplinire. Toate cererile vor fi motivate, în conf. cu art. 138 din lege, și însoțite de aceluși justificative a motivelor invocate.

No. 5682/936. Se aduce la cunoștință tuturor Directorilor de școli, că în conf. cu art. 26 din legea inv. primar, amenziile se aplică de către inv. când este singur la post, sau de consiliul învățătorilor când sunt mai mulți la școală.

Listele de amenzi, după întocmire, se vor înainta direct Administrației Financiare, pentru a le trece în debitul Percepției respective, deoarece numai în felul acesta se pot încasa.

No. 5683/936. Se aduce la cunoștința tuturor învățătorilor, cele ce urmează: 1) Taxa către Asoc. a inv. din plasa Ceica, de pe luna Sept. a. c. neîncasându-se de către asociație, — pentru că începând cu acea lună cotizațiile s'au micșorat, s'a vărsat ca abonament la revista „Crișul Negru”. Taxele soțiilor de învățători s'au contat în abonamentul bărbaților respectivi.

2) Asemenea s'a procedat cu taxele pe luna Oct. ale învățătorilor din plasele Beluș și Vașcău.

3) Învățătorilor din plasele Beliu și Tinca, s'a încasat jumătate din abonament, din leafa de pe luna Noemvrie.

Pentru toate aceste sume, se vor trimite chitanțele respective, tuturor abonaților.

No. 5684/936. Dela Comitetul școlar jud. ne-au sosit un stoc de cărți pentru cursurile de adulți. Învățătorii cari au organizat la școlile lor, astfel de cursuri, sunt invitați a se prezenta la cancelaria acestui revizorat, pentru ridicarea cărților necesare. Tot cu această ocazie se vor distribui, pentru fiecare școală, câte-o stemă a țării, executată în gips și colorată — donată tot în mod gratuit de către Comitetul școlar județean.

No. 5448/936. Dentre știre și conformare, Vi se comunică în copie ord. Onor. Ministerului Educației Naționale, No. 202.232/936:

Domnule Revizor,

Au trecut optsprezece ani dela Unire și cu toate deciziunile ce am dat, sunt informat că în școli încă se mai găsesc copii români cu nume înstrăinate.

Starea aceasta de lucruri trebuie să înceteze. Învățătorii trebuie să știe că Românii, în regiunile invadate de străini, au fost cel puțin tot atât de numeroși și chiar mai numeroși de cât aceștia, dar că vitregia vremurilor i-a făcut pe unii să-și piardă limba, pe alții credința, sau și limba și credința.

Sunt însă destule mărturii să le arate, că acolo au fost Români. Un nume românesc transformat, un cimitir ortodox sau greco-catolic, o bisericuță părăsită, limba vorbită de bătrâni în vîieață, etc., sunt atâtea motive cari trebuie să îndemne pe un învățător, pe ei cari păstrează și sunt datori să promoveze tezaurul neamului, să refacă starea de vîieață românească din trecut în sate, necum să mai dănuiască, să existe în școli copiii de români cu nume înstrăinat.

Readucerea la vîieață și conștiință românească, la limba și credința strămoșească, sunt imperative categorice ale școlii și slujitorilor ei. Chemarea și datorile învățătorilor în aceste părți ale țării, sunt mult mai nobile și mai grele, ceace a făcut să li se acorde anumite privilegii profesionale.

Trebuie să se arate oamenilor prin conferințe, șezători, convorbiri, vizite acasă etc., că azi este stăpînire românească, să-i simtă puterea, să li se arate că n'are de ce să le mai fie teamă, a simți, a vorbi, și a se închina românește; că ei au fost întotdeauna și sunt mai mulți decît străinii cari au venit peste ei, că azi ei sunt stăpâni în țara lor și au o datorie sfîntă către țară și neam, să se lepede de limba și credința străină, socotind-o ca un păcat pentru cel care o mai ține.

O intensă și susținută activitate trebuie dusă prin școală în această privință. Un copil de Român nu trebuie lăsat sau înscris în școală cu nume străin, iar familiile lor trebuie neapărat readuse la românism.

În vederea aceasta vă rog să trageți atențiunea tuturor directorilor de școli primare, ca în unire cu administrația, cu reprezentanții bisericii românești, cu asociațiile culturale românești și orice bun român, să procedeze la identificarea tuturor familiilor românești înstrăinate și la înscrierea copiilor în școli cu numele lor românesc.

În toate comunele se va stărui să se alcătuească monografia comunei, un memorial al comunei din cele mai îndepărtate vremuri, dela obârșia ei.

Legea învățămîntului primar vă dă puțința, în regiunile eteroglole, să puneți directori fără respectarea gradelor, învăța-

tori cu sentimente și înțelegere românească ; acolo unde în fruntea școlilor se găsesc elemente de origine străină, protivnici năzuințelor școlii și culturii românești, veți lua măsuri imediate să fie înlocuiți dela locurile de conducere. Este o elementară rațiune că pentru promovarea culturii românești și trezirea conștiinței de neam, trebuie la conducere elemente pur românești și pasionate în îndeplinirea datoriei lor.

Ministru: Dr. ANGELESCU.

Director: P. GHÎTESCU.

No. 5648/936. Pentru executarea unor urgente lucrări, cerute de Serviciul mobilizării de pe lângă Onor. Ministerul Educației naționale, se pune în vedere tuturilor învățătorilor, să se înainteze, cu cea mai mare urgență, un tablou, cuprinzând următoarele date: 1. Gradul ce-l are în armată. 2. Contingentul. 3. Arma din care face parte. 4. Unitatea militară din care face parte în prezent. 5. Cercul de recrutare căruia aparține. 6. Dispensații, reformații, scutliți medical și cei ce nu au făcut armata, indiferent de vârstă, vor arăta, pe lângă categoria căreia aparțin, și No. actului prin care li s'a acordat scutirea, dispensa, reforma. etc. 7. Dacă a urmat vre-o școală sau curs de apărare pasivă sau medico-sanitar. 8. Funcția ce o va îndeplini la mobilizare. 9. Serviciul la care va funcționa la război și mobilizare. (Cele cuprinse la punctele 7-9 sunt disp. de mobilizare pentru cei ce rămân pe loc, vor răspunde deci, numai acei cari intră în acea categorie).

Inv. căsătoriji ne vor comunica și originea etnică a soției.

Revizor școlar
CONSTANTIN BORG

Șeful cancelariei
MIRON MECHIU

POȘTA REDACȚIEI.

DI. Nelu Oprescu — de pe meleagurile Basarabiei — ne trimite în cuvinte alese, pe care regretăm că nu i le putem publica în întregime — un călduros îndemn: „Înainte“.

Dăm câteva rânduri din cuvintele cu care ne încurajează:

„Înainte! cu acelaș avânt și aceeași dragoste pentru realizarea idealului urmărit. Cu privirea cinstită, tot înainte, cu fruntea luminată și conștiința tot mai îmbucurată.

Singura, cea mai bună și mai mângâietoare răsplată“.

Îi mulțumim și-i așteptăm prețioasa colaborare.

D-1 Florian Ștănică. Am primit recenziile Dv. Se vor publica în Nr. din Ianuarie 1937.

Primiți mulțumirile noastre pentru realul concurs pe care ni-l dați.

D-1 Dr. A. Feier. — Articolul Dv. se va publica în numărul viitor. Frumoasele Dv. cuvinte și caldă înțelegere pe care o vedem la Dv., față de școala poporului, ne bucură. Ne-ați dovedit că ați înțeles pe deplin rostul și gândurile noastre.

De aci înainte Vă considerăm printre colaboratorii noștri permanenți.

D-1 Vasile Tiba. — Regretăm că din lipsă de spațiu nu putem publica în acest număr, articolul Dv., care prin tema pe care o debată, este — pentru noi — veșnic actual. Se va publica în unul din numerele viitoare.

D-1 Gh. Boboc — Idem. —

D-1 Al. N. Ene — Idem. —

D-1 G. Crișan, — Din culegerea Dv. de folclor, vom începe să publicăm, începând cu Nr. viitor.

D-1 Amos Groza. — Idem.

D-1 I. Bradu. — Articolul Dv. „Educația culturală a satului“ — se va publica.

Urăm tururilor abonaților și cititorilor noștri: „Sărbători fericite“.

REDAȚIA

CRIȘUL NEGRU

REVISTĂ DE CULTURĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: REVIZORATUL ȘCOLAR – BEIUȘ
REVISTA APARE LUNAR, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
DE REDACȚIE

DIRECTOR:
CONST. BORG

SECRETAR DE REDACȚIE:
MIRON MECHIU

ABONAMENTE:
ANUAL — 120 LEI
PENTRU INSTITUȚII 500 LEI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Ori ce corespondență, ce privește revista noastră, schim-
bul revistelor și cărțile destinate pentru recenzie se vor
trimite pe adresa: Revizoratul școlar Beiuș.*

---

*Redacția își rezervă dreptul de a introduce modificările
pe cari le crede de caviință, în articolele primite.*

Manuscrisele nu se înapoiază. Cele nepublicabile se ard.

Colaborări se primesc până la 10 ale fiecărei luni.
